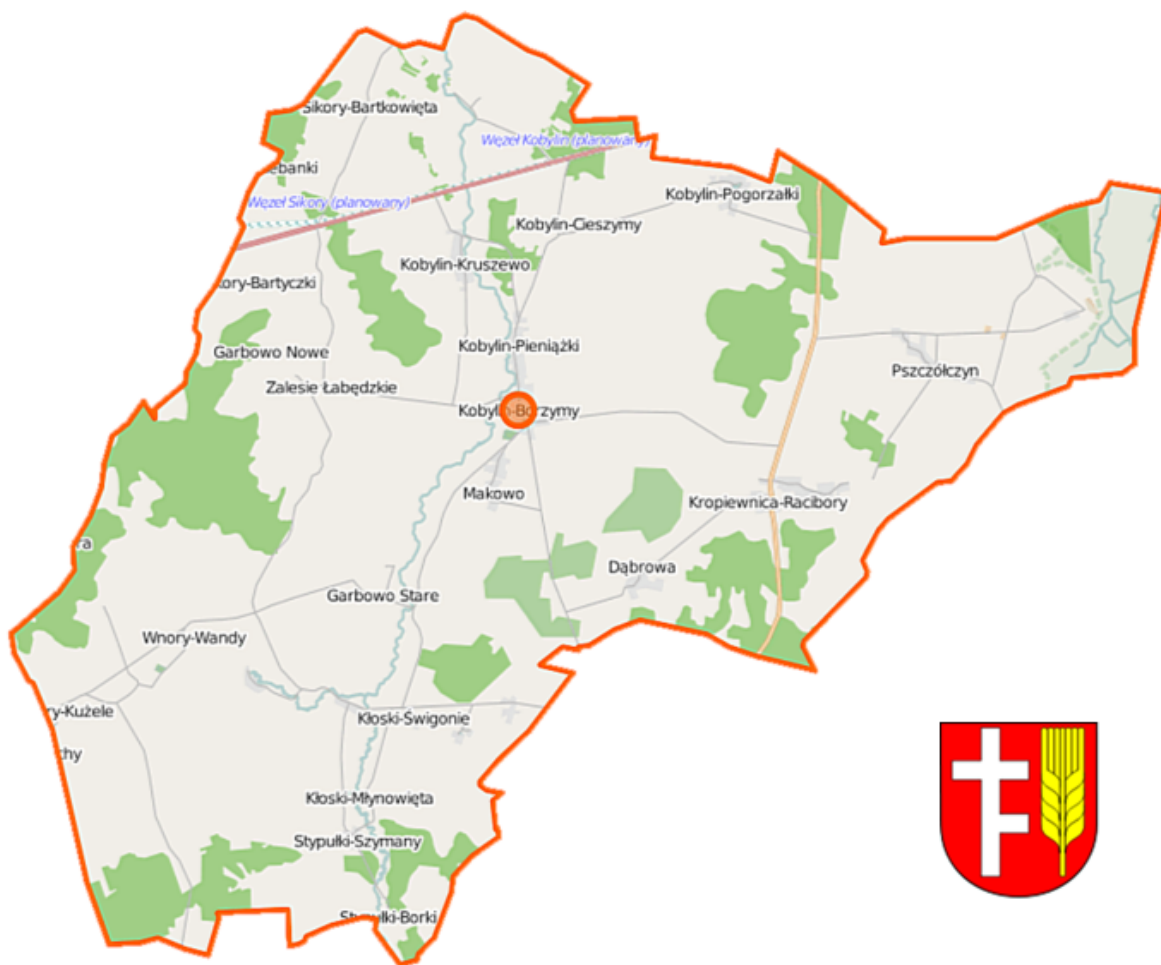

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Kobylin-Borzymy, 2022

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Tytuł:	Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy
<u>Zamawiający:</u>	Gmina Kobylin- Borzymy ul. Główna 11 18-204 Kobylin-Borzymy
<u>Wykonawca:</u>	 EkoExpert Doradztwo Ekologiczne i Gospodarcze Sp. z o.o. ul. Pochyła 4/3 15- 790 Białystok tel./fax.: (85) 744 44 60 <i>e-mail: biuro@ekoexpert.com.</i>
Zespół autorski:	Arkadiusz Balcer Bożena Paniczko Magdalena Wigda

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	3
WYKAZ SKRÓTÓW.....	5
1. WSTĘP.....	6
1.1. Podstawa prawna.....	6
2. Metodyka i zakres dokumentu.....	10
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY	11
3.1. Położenie administracyjne gminy	11
3.2 Rzeźba terenu i budowa geologiczna	12
3.3 Sytuacja demograficzna	14
3.4 Sytuacja gospodarcza gminy	15
4. OCENA AKTUALNEGO STANU OCHRONY ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY.....	18
4.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza.....	18
4.2 Zagrożenia hałasem.....	21
4.3 Pola elektromagnetyczne.....	24
4.4 Gospodarowanie wodami	27
4.4.1 Stan wód powierzchniowych.....	27
4.4.2 Stan wód podziemnych	28
4.5 Gospodarka wodno-sciekowa.....	31
4.5.1 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna.....	31
4.6 Zasoby geologiczne.....	34
4.7 Gleby	34
4.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	36
4.9 Zasoby przyrodnicze	39
4.9.1 Lasy	45
4.10 Zagrożenia poważnymi awariami	48
5. PODSUMOWANIE STANU OBECNEGO.....	49
6. REALIZACJA DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	57
7. CELE I KIERUNKI INTERWENCJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	58
8. PROGRAM ZADANIOWY – PRZEDSIĘWZIĘCIA PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI.....	61
9. ZARZĄDZANIE I MONITORING ŚRODOWISKA.....	77
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	80

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

11. ŹRÓDŁA.....	82
-----------------	----

Spis tabel

Tabela 1 Wybrane dane statystyczne	14
Tabela 2 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie Gminy Kobylin-Borzymy w latach 2017-2021.....	15
Tabela 3 Wybrane dane statystyczne	16
Tabela 4 Powierzchnia gospodarstw rolnych wg. grup obszarowych użytków rolnych.	16
Tabela 5 Struktura produkcji zwierzęcej w gminie Kobylin-Borzymy.	17
Tabela 6 Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w gminie Kobylin-Borzymy.	17
Tabela 7 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w ocenie rocznej za rok 2021 (klasy:A,C oraz A1,C1 dla pyłu PM2,5)[źródło:GIOŚ].....	19
Tabela 8 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A,C)[źródło GIOŚ]	19
Tabela 9 Naruszenia dopuszczalnych poziomów hałasu wraz z podaniem zakresu naruszenia na odcinku drogi nr 8 oraz S8 w Gminie Kobylin-Borzymy.	22
Tabela 10 Średnia arytmetyczna składowej elektrycznej z wykonanych pomiarów w roku 2020 z podziałem na obszary.....	26
Tabela 11 Klasyfikacja i ocena stanu JCWP.....	27
Tabela 12 Zaopatrzenie w wodę w gminie Kobylin-Borzymy.	31
Tabela 13 Ujęcia wody pitnej.....	32
Tabela 14 Zbiorniki bezodpływowe i oczyszczalnie ścieków.	33
Tabela 15 Klasy bonitacyjne gruntów ornych i użytków zielonych w gminie Kobylin-Borzymy.	35
Tabela 16 Klasy bonitacyjne użytków zielonych w gminie Kobylin-Borzymy.....	35
Tabela 17 Ilości wytwarzanych odpadów komunalnych w gminie Kobylin-Borzymy w latach 2017-2022.	38
Tabela 19 Pomnikowe drzewa na terenie gminy Kobylin-Borzymy	44
Tabela 20 Dane na temat struktury lasów.....	45
Tabela 21 Analiza SWOT	49
Tabela 22 Cele i kierunki interwencji.....	59
Tabela 23 Cele, kierunki interwencji oraz działania przewidziane do realizacji.....	62
Tabela 24 Wykaz planowanych zadań własnych wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym.	74
Tabela 25 Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań.....	77

Spis rysunków

Rysunek 1 Położenie gminy Kobylin-Borzymy	12
Rysunek 2 Rozmieszczenie stanowisk pomiarowych PEM w 2020 roku na terenie województwa podlaskiego....	25
Rysunek 3 Mapa stanu JCWPd.....	29
Rysunek 4 Mapa zagrożenia powodziowego.	29
Rysunek 5 Położenie gminy Kobylin-Borzymy względem Narwiańskiego Parku Narodowego.....	40
Rysunek 6 Bagienna Dolina Narwi.	42
Rysunek 7 Narwiańskie Bagna.	43

WYKAZ SKRÓTÓW

- GDDKiA** – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIS – Główna Inspekcja Sanitarna
GUS – Główny Urząd Statystyczny
JCW – jednolite części wód
JCWP- Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd- Jednolita część wód podziemnych
NPN – Narwiański Park Narodowy
POŚ – program ochrony środowiska
RLM – równoważna liczba mieszkańców
WFOŚiGW – wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej
WIOŚ – wojewódzki inspektorat ochrony środowiska
OZE – odnawialne źródła energii
PEP- Polityka Ekologiczna Państwa
PM – pył drobnny
PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska
PIG-PIB - Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy
RZGW- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
IUNG- Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa
UE – Unia Europejska
UG – Urząd Gminy

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

1.WSTĘP

1.1. Podstawa prawna

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska art. 17 Dz.U.2021.1973 na jednostki samorządu terytorialnego nałożono obowiązek sporządzania Programu Ochrony Środowiska, wraz ze sporządzeniem co 2 lata raportu wykonalności w/w programu.

Niniejszy Program jest zgodny z:

- Programem Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 roku
- Programem Ochrony Środowiska Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2020-2027 zwanego dalej (Programem Powiatowym) Uchwałą Nr XXVII/197/2021 Rady Powiatu Wysokomazowieckiego z dnia 31 marca 2021r.
- Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022, przyjętego przez Sejmik Województwa Podlaskiego Uchwałą Nr XXXII/280/16 z dnia 19 grudnia 2016 r.
- Programem ochrony powietrza dla strefy podlaskiej przyjętego przez Sejmik Województwa Podlaskiego zmieniony Uchwałą Nr XIX/236/2020.
- Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
- Polityką ekologiczną państwa (PEP) 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.
- Strategią Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 roku.
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 roku.
- Polityką energetyczną Polski do 2040 roku.

Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych z którymi Program ochrony środowiska powinien być zgodny:

I. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

1. Cel – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
 - i. Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne.
 - ii. Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych.
 - iii. Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

- iv. Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii.
- v. Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki.
- vi. Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska.
- 2. Cel – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.
 - i. Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach.
 - ii. Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta.
 - iii. Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.
 - iv. Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast.

II. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

- 1. Cel szczegółowy – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.
 - i. Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny.
- 2. Cel szczegółowy – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.
 - i. Kierunek interwencji – Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta.
 - ii. Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich.
- 3. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport.
 - i. Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce.
 - ii. Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności.
- 4. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia.
 - i. Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju.
 - ii. Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej.
 - iii. Kierunek interwencji – Rozwój techniki.
- 5. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko.
 - i. Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

- ii. Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania.
- iii. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego.
- iv. Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją.
- v. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi.
- vi. Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami.
- vii. Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.

III. Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.

- 1. Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.
 - i. Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód.
 - ii. Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania.
 - iii. Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb.
 - iv. Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej.
- 2. Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska.
 - i. Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu.
 - ii. Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.
 - iii. Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym.
 - iv. Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa.
 - v. Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT.
- 3. Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

- i. Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu.
- ii. Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.
- 4. Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa.

- i. Kierunek interwencji: Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji.

VI. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku.

- i. Kierunek interwencji: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności.
- ii. Kierunek interwencji: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

VII. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030.

- 1. Cel szczegółowy. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.
- i. Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska.
- ii. Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.

X. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

- 1. Cel. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
- i. Kierunek interwencji - Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.
- ii. Kierunek interwencji - Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów.
- 2. Cel. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.
- i. Kierunek interwencji - Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

XI. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

- 1. Cel szczegółowy. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
- i. Kierunek interwencji – kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz pro środowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.
- a) Kierunek działań - Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

XIII. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku.

- 1. Cel szczegółowy 1 – Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych.
- i. PROJEKT STRATEGICZNY 1 – Transformacja regionów węglowych.
- 2. Cel szczegółowy 2 – Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej.
- i. PROJEKT STRATEGICZNY 2a – Rynek mocy.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

- ii. PROJEKT STRATEGICZNY 2b – Wdrożenie inteligentnych sieci elektroenergetycznych.
3. Cel szczegółowy 3 – Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych.
 - i. PROJEKT STRATEGICZNY 3a – Budowa Baltic Pipe.
 - ii. PROJEKT STRATEGICZNY 3a – Budowa drugiej nitki Rurociągu Pomorskiego.
4. Cel szczegółowy 4 – Rozwój rynków energii.
 - i. PROJEKT STRATEGICZNY 4a – Wdrażanie Planu działania (mającego służyć zwiększeniu transgranicznych zdolności przesyłowych energii elektrycznej).
 - ii. PROJEKT STRATEGICZNY 4b – Hub gazowy.
 - iii. PROJEKT STRATEGICZNY 4c – Rozwój elektromobilności.
5. Cel szczegółowy 5 – Wdrożenie energetyki jądrowej.
 - i. PROJEKT STRATEGICZNY 5 – Program polskiej energetyki jądrowej.
6. Cel szczegółowy 6 – Rozwój odnawialnych źródeł energii.
 - i. PROJEKT STRATEGICZNY 6 – Wdrożenie morskiej energetyki wiatrowej.
7. Cel szczegółowy 7 – Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji.
 - i. PROJEKT STRATEGICZNY 7 – Rozwój ciepłownictwa systemowego.
8. Cel szczegółowy 8 – Poprawa efektywności energetycznej.
 - i. PROJEKT STRATEGICZNY – Promowanie poprawy efektywności energetycznej.

2. METODYKA I ZAKRES DOKUMENTU

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kobylin-Borzymy na lata 2022 – 2026 z perspektywą do 2030 roku opracowano na podstawie obowiązujących aktów prawnych w dziedzinie ochrony środowiska oraz aktualne dokumenty strategiczne i planistyczne sporządzone na szczeblu powiatowym, wojewódzkim oraz krajowym. Głównym źródłem pozyskania danych wykorzystanych przy opracowaniu był Urząd Gminy Kobylin-Borzymy wraz z podległymi mu jednostkami.

W ramach Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kobylin Borzymy:

- oceniono stan środowiska naturalnego i przeanalizowano zagrożenia i problemy;
- określono cele, zmierzające do poprawy stanu środowiska;
- przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań ujętych w opracowaniu;

Ponadto na potrzeby opracowania programu pozyskano informacje z dostępnych baz danych i zestawień:

- Państwowy Instytut Geologiczny,
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku,

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku,
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej,
- Główny Urząd Statystyczny.

Niniejszy POŚ realizując lokalną politykę ochrony środowiska sporządzony został z uwzględnieniem celów zawartych w strategiach i programach (operacyjnych i rozwoju), wynikających z Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Program ochrony środowiska jest tożsamy z postanowieniami wynikającymi z dokumentów strategicznych, koncepcji i innych opracowań wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich i lokalnych, z uwzględnieniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów. Program ochrony środowiska wpisuje się w szereg dokumentów strategicznych poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego. Zgodność założeń POŚ z dokumentami wyższego szczebla gwarantuje, że podejmowane działania będą uporządkowane i spójne na poziomie lokalnym i regionalnym. Nawiązanie do celów strategicznych wyższego poziomu powoduje, że zaplanowane w POŚ działania nie są przypadkowe, lecz służą osiągnięciu celów długoterminowych będących kontynuacją jednorodnej polityki strategicznej i ekologicznej.

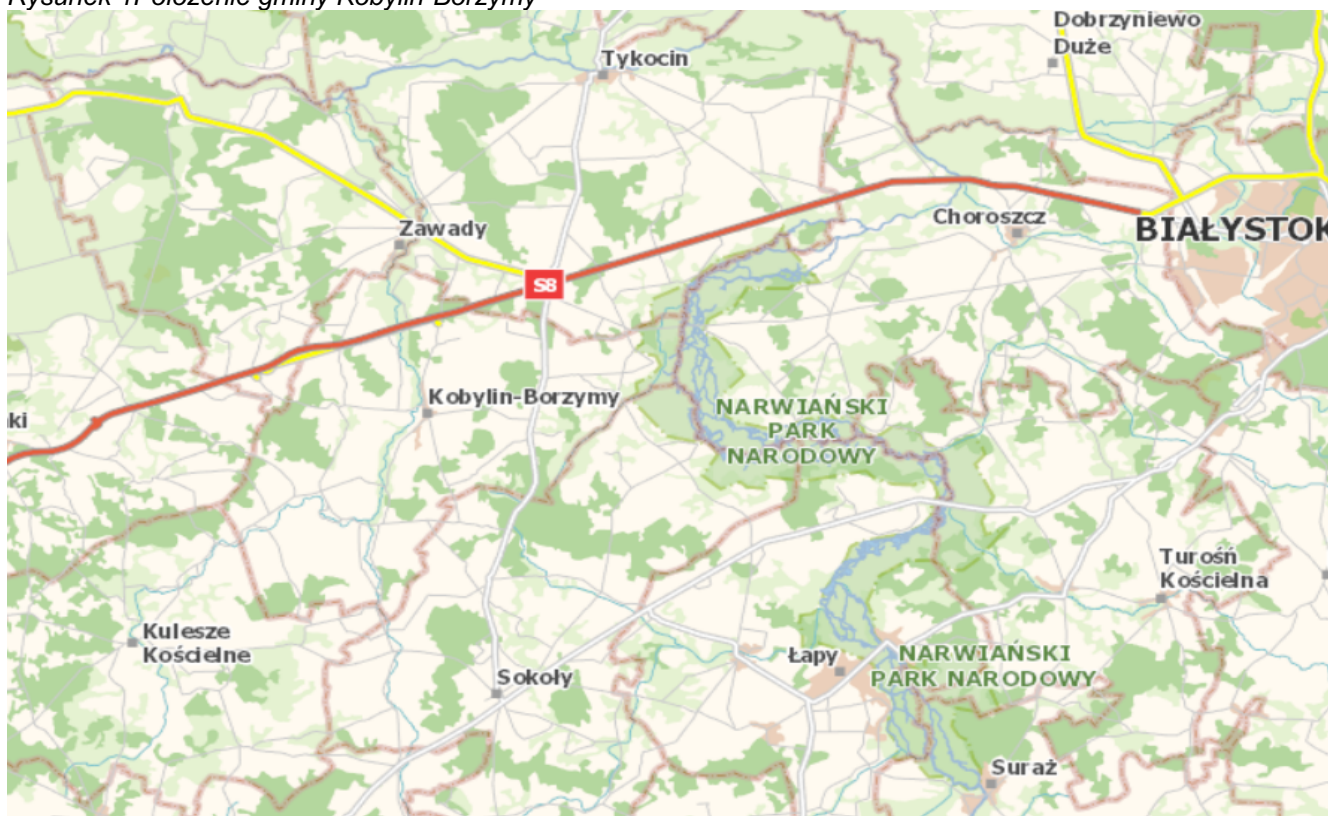
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY

3.1. Położenie administracyjne gminy

Gmina Kobylin-Borzymy położona jest w powiecie wysokomazowieckim w południowo – wschodniej części województwa podlaskiego. Analizowany obszar zajmuje powierzchnię 120 km², w którego obrębie znajduje się 40 wsi, posiadających status sołectwa. Gmina graniczy od wschodu z gminami Choroszcz i Łapy, od zachodu z gminą Rutki-Kossaki od północy z gminami Tykocin i Zawady od południa z gminami Sokoły i Kulesze Kościelne.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Rysunek 1 Położenie gminy Kobylin-Borzymy

Źródło: mapy.geoportal.gov.pl

3.2 Rzeźba terenu i budowa geologiczna

Gmina Kobylin-Borzymy położona jest w północnej części Wysoczyzny Wysokomazowieckiej, a północno-wschodnim fragmentem sięga Doliny Górnej Narwi, leżącej na Nizinie Północnopodlaskiej.

Gminę cechuje bogata rzeźba terenu, uwarunkowana różnicami wzniesień w obrębie utworów akumulacji lodowcowej (moreny czołowe, wzgórza kemowe i wały ozowe), a formami erozyjno – denudacyjnymi (dolina Narwi i Śliny oraz dolinki innych cieków wodnych i obniżenia terenowe).

Rzeźba terenu ukształtowana została w stadiale mławskim zlodowacenia środkowopolskiego i reprezentowana jest przez wysoczyznę morenową falistą z licznymi jej formami akumulacyjnej działalności lodowca. Wysoczyzna wzniesiona jest 125 – 150 m n.p.m.. Obszar wysoczyzny urozmaicony jest licznymi występującymi kulminacjami terenowymi w postaci:

- wzgórz kemowych osiągających wysokość od 5 – 10 m ponad otaczające tereny w południowo – zachodniej części gminy w rejonie wsi Wnory Stare i Wnory Kuzele;

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

- wałów ozowych osiagających długość około 1,5 km i do 5 m wysokości względnej, występujących w Kurowie oraz Sikorach-Piotrowiętach;
- moren czołowych dochodzących do wysokości 10 m ponad otaczającą okolicę w okolicach wsi Kropiwnica, Sikory, Franki-Dąbrowa i Pszczółczyn.

Rzeźba wysoczyzny w późniejszym okresie poddana została procesom denudacji i erozji które spowodowały wyrównywanie i stopniowe obniżenie powierzchni Ziemi. W wyniku tych procesów powierzchnia moren uległa obniżeniu i rozpięciu przez wody roztopowe. Do plejstocęńskich form geomorfologicznych czyli rzeźbotwórczej działalności lądolodu zaliczamy:

- płytkie dolinki erozyjno – denudacyjne o charakterystycznym nieckowatym przekroju poprzecznym i łagodnie nachylonych zboczach, licznie występują w południowej części gminy;
- współczesne doliny rzeczne wzniesione 1 – 2 m ponad poziom wód w Narwi i Śliny, podmokłe i często zalewane;
- doliny fluwialno – denudacyjne pochodzące z późnego plejstocenu i holocenu o łagodnych zboczach, płaskich i podmokłych dnach, rozprzestrzenione we wszystkich częściach gminy;
- obniżenia powytopiskowe o zróżnicowanych wielkościach, płaskich i podmokłych dnach, czasami wypełnionych sieciami rowów melioracyjnych, położonych w sąsiedztwie dolin rzecznych i stanowiących ich naturalne przedłużenia;
- zagłębienia bezodpływowe o owalnych kształtach, dość płytkie, związane z nierównomierną działalnością lodowca na terenie całej gminy.¹

Na terenie gminy dominującym typem siedliskowym są siedliska świeże. Roślinność leśna występuje tu na siedliskach:

- boru świeżego,
- boru mieszanego świeżego,
- lasu mieszanego świeżego,
- boru wilgotnego,
- boru wilgotnego mieszanego,
- lasu wilgotnego oraz olsu.

¹ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kobylin-Borzymy na lata 2016-2022.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Północno-wschodnia część Gminy Kobylin-Borzomy, znajduje się w zasięgu Narwiańskiego Parku Narodowego, utworzonego 1 lipca 1996 r., który jest jednym z 23 parków narodowych na terenie Polski. Park znajduje się na obszarze Niziny Północnopodlaskiej w Dolinie Górnej Narwi. Narew na obszarze parku ma charakter rzeki anastomozującej, tworząc mozaikowy układ rozlewisk, siedlisk lądowych i bagiennych - nadaje jej to unikatowy charakter. Narwiański Park Narodowy obejmuje 6 810,23 ha.

Dolina Narwi jest najlepiej wykształconą doliną na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Dolina ta jest zróżnicowana pod względem geomorfologicznym. Od granicy państwa do Suraża ma ona charakter mułowo-madowy, od Suraża do Tykocina bagienny, a od Suraża do Wizny madowy. Od granicy do wschodnich okolic Tykocina rzeka płynie w obrębie wysoczyzn morenowych, a dalej na zachodzie w Kotlinie Biebrzańskiej. Narew poniżej Suraża, do Żółtek, czyli na odcinku wytopiskowym, jest obecnie rzeką anastomozującą.

3.3 Sytuacja demograficzna

Na koniec roku 2021 roku gminę zamieszkiwało 3101 mieszkańców, z czego około 47 % stanowią kobiety, a 52 % mężczyźni. W latach 2004-2021 liczba mieszkańców zmalała o około 16 %. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,0 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Tabela 1 Wybrane dane statystyczne

Wybrane dane statystyczne	2017	2018	2019	2020	2021
Ludność	3271	3252	3197	3148	3 101
Ludność na 1 km ²	27	27	27	26	26
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	544	534	510	486	483

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Ludność w wieku produkcyjnym	1 982	1 976	1 945	1 919	1 894
Ludność w wieku poprodukcyjnym	745	742	742	743	724

Źródło: Bank Danych Lokalnych, dane GUS

3.4 Sytuacja gospodarcza gminy

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Kobylin-Borzymy wynosił w 2021 roku 2,5% (3,1% wśród kobiet i 2,1% wśród mężczyzn). Według danych GUS w 2021 roku dochód w gminie na 1 mieszkańca wyniósł 7 560,51 PLN. Około 61,0% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Kobylin-Borzymy pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 17,2% w przemyśle i budownictwie, a 7,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,1% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Tabela 2 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane na terenie Gminy Kobylin-Borzymy w latach 2017-2021.

	2017	2018	2019	2020	2021
podmioty gospodarki narodowej ogółem	122	123	131	130	132
sektor publiczny – ogółem	7	7	7	7	6
sektor publiczny – gminne samorządowe jednostki organizacyjne	3	3	3	3	3
sektor prywatny – ogółem	115	116	124	123	126
sektor prywatny- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	93	101	107	106	109
sektor prywatny – spółki handlowe	0	1	2	2	2
sektor prywatny – spółdzielnie	1	1	1	1	1
sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	11	2	2	2	2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, dane GUS

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Tabela 3 Wybrane dane statystyczne

Wybrane dane statystyczne	2017	2018	2019	2020	2021
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu grudnia ogółem)	32	37	50	58	48
Pracujący na 1000 ludności	44	58	55	51	53
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w%)	1,6	1,9	2,6	3	2,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, dane GUS

Rolnictwo

Gmina Kobylin-Borzymy jest gminą o typowo rolniczym charakterze użytkowania ziemi. Użytki rolne zajmują w gminie około 79% powierzchni gminy.

Na terenie gminy przeważają indywidualne gospodarstwa rolne skupiające ok 98% wszystkich użytków rolnych. Poniższa tabela prezentuje podział gospodarstw rolnych ze względu na strukturę obszarową.

Tabela 4 Powierzchnia gospodarstw rolnych wg. grup obszarowych użytków rolnych.

Wielkość gospodarstwa rolnego ogółem	Powierzchnia gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych	Odsetek powierzchni gospodarstw w %
Do 1 ha włącznie	0 ^x ha	b.d.
1-5 ha	0 ^x ha	b.d.
5-10 ha	1447,13 ha	12 %

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

10-15 ha	2 001,46 ha	17%
15 ha i więcej	7 842,40	68%

^x Brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe
Źródło: Bank Danych Lokalnych, dane GUS

Na podstawie danych uzyskanych z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 roku otrzymano poniższe dane dotyczące pogłowia produkcji zwierzęcej. Głównym kierunkiem produkcji rolnej gospodarstw na terenie Gminy Kobylin-Borzymy jest hodowla bydła, w tym bydła mlecznego.

Tabela 5 Struktura produkcji zwierzęcej w gminie Kobylin-Borzymy.

Wyszczególnienie	Ogółem gmina
	szt.
Pogłowie bydła ogółem	16 863
W tym krowy	8 152
Pogłowie trzody chlewnej	4 415
W tym lochy	37
Drób ogółem	4 833
Drób kurzy	4 669

Źródło: Bank Danych Lokalnych, dane GUS

Największy udział w produkcji roślinnej w gminie stanowi uprawa zbóż oraz mieszanki zbożowej. Znikomy udział stanowią uprawy warzyw gruntowych.

Tabela 6 Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w gminie Kobylin-Borzymy.

Rodzaj uprawy	Powierzchnia [ha]
Zboża razem	3 368,90

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	3 043,93
Ziemniaki	48.10
Warzywa gruntowe	2,33

Źródło: Bank Danych Lokalnych, dane GUS

4. OCENA AKTUALNEGO STANU OCHRONY ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY

4.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

Województwo podlaskie objęte jest rocznym monitoringiem stanu zanieczyszczenia powietrza oraz stopnia dotrzymania obowiązujących kryteriów jakości powietrza. Raport z rocznej oceny jakości powietrza w województwie podlaskim za rok 2021 opracowany został przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Białymstoku GIOŚ Warszawa w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Lista zanieczyszczeń, uwzględniona w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi obejmuje 12 substancji:

- dwutlenek siarki SO₂,
- dwutlenek azotu NO₂,
- tlenek węgla CO,
- benzen C₆H₆,
- ozon O₃,
- pył PM₁₀,
- pył PM_{2,5},
- ołów Pb w PM₁₀,
- arsen As w PM₁₀,
- kadm Cd w PM₁₀,
- nikiel Ni w PM₁₀,
- benzo(a)piren B(a)P w PM₁₀

W ocenach dokonywanych pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin uwzględnione są 3 substancje:

- dwutlenek siarki SO₂,
- tlenki azotu NO_X,
- ozon O₃.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Uzyskanie przez strefę klasy A oznacza, że poziom stężeń zanieczyszczeń nie przekracza norm. Zakwalifikowanie strefy do klasy C oznacza, że w strefie znajdują się obszary przekroczeń wartości kryterialnych i wiąże się z koniecznością realizacji działań naprawczych w ramach programów ochrony powietrza (POP).

Tabela 7 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi w ocenie rocznej za rok 2021 (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM_{2,5}) [źródło: GIOŚ]

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych substancji w strefie											
	SO ₂	NO ₂	Benzen	CO	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
Strefa podlaska	A	A	A	A	A ¹	C	A	A	A	A	C	C1 ²

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa podlaska uzyskała klasę D2

2) Dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} – poziom dopuszczalny I faza, strefa podlaska uzyskała klasę A

Źródło: Roczna ocena jakości

Tabela 8 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C) [źródło GIOŚ]

Lp.	Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO _x	O ₃ ¹
1	strefa podlaska	PL2002	A	A	A

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa podlaska uzyskała klasę D2.

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim za rok 2021

Strefa podlaska w ocenie za rok 2021 pod kątem dla kryteriów ochrony zdrowia otrzymała klasę C ze względu na przekroczenie dopuszczalnych poziomów pyłów PM₁₀, PM_{2,5} i B(a)P. Przekroczenie stężenia pyłu PM₁₀ oraz PM_{2,5} nastąpiło w Łomży, gdzie w wyniku zwiększonego dopuszczalnego poziomu II fazy, strefie podlaskiej nadano klasę C1.

Przekroczenie poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym miały miejsce w 3 miastach strefy podlaskiej w Augustowie, Suwałkach i Łomży.

Odnosnie jakości powietrza pod kątem ochrony roślin strefa podlaska w ocenie rocznej otrzymała klasę A za nieprzekroczenie dopuszczalnych poziomów dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO_x), oraz ozonu (O₃). W 2021 roku na terenie strefy podlaskiej wystąpiło przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu określonego w celu ochrony zdrowia ludzi roślin.

Źródłem emisji benzo(a)pirenu, pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz PM_{2,5} jest niska emisja powstała na skutek spalania paliw stałych np. węgla, a nierzadko również odpadów oraz transport drogowy. Na terenie

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzimy

Gminy Kobylin-Borzimy brak jest zakładów przemysłowych uciążliwych dla środowiska. Główne źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzą z domów ogrzewanych indywidualnie oraz z komunikacji samochodowej, szczególnie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu.

Realizacja celów zakresie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, liniowych i punktowych należy w dużej mierze od osób fizycznych czy podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy. Gmina nie posiada na swoim terenie sieci ciepłowniczej. Wszystkie budynki zarówno znajdujące się pod zarządem gminy, jak i domy jednorodzinne oraz budynki przeznaczone pod działalność gospodarczą ogrzewane są za pomocą indywidualnych źródeł ciepła.

W gminie nie występuje system zaopatrzenia w gaz sieciowy. Pewna ilość gospodarstw korzysta z gazu płynnego, zaopatrując się indywidualnie w lokalnych punktach sprzedaży gazu płynnego.

Alternatywę dla tradycyjnych nośników energii (paliwa kopalne) stanowią odnawialne źródła energii (OZE). Źródła te są praktycznie niewyczerpalne, gdyż ich zasoby uzupełniane są nieustannie w procesach naturalnych. Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych może w znacznym stopniu przyczynić się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenia zużycia krajowych zasobów surowców.

Na terenie Gminy Kobylin-Borzimy występują małe indywidualne instalacje OZE (panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła) zainstalowane w gospodarstwach domowych. Na 3 budynkach użyteczności publicznej zamontowane są instalacje fotowoltaiczne, o mocy 80 kW co daje ok 80,17 MWh energii rocznie. Na terenie gminy w roku 2019 powstała mała elektrownia fotowoltaiczna o mocy 0,4 MW (400 kW). Wyprodukowana energia elektryczna z instalacji jest sprzedawana.

W znacznej liczbie gospodarstw w gminie stosuje się biopaliwo w postaci drewna, które używane jest zastępczo w miejsce węgla lub we współpalaniu z węglem. Drewno jako surowiec odnawialny przy zrównoważonej gospodarce leśnej jest ekologicznym rozwiązaniem do ogrzewania domów pod warunkiem, iż charakteryzuje się odpowiednią jakością, odpowiednią wilgotnością – nie powinien przekraczać 20% oraz jest odpowiednio spalany. Nie bez znaczenia jest też miejsce pozyskiwania drewna np. pozyskane lokalnie, bez konieczności długiego transportu. Niemniej jednak spalanie drewna powoduje emisje dwutlenki węgla czy benzo(a)pirenu do powietrza, dlatego istotniejszymi urządzeniami wykorzystującymi odnawialne źródła energii w gminie powinny być panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne czy pompy ciepła.

Biorąc pod uwagę ochronę jakości powietrza w gminie do roku 2026 z perspektywą do roku 2030 prognozowany jest dalszy wzrost udziału wytwarzania energii z OZE. Przewiduje się, iż poprzez

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

prace termomodernizacyjne, wymianę niesprawnych kotłów przez mieszkańców na te co najmniej 5 klasy zużywające mniej paliwa, nastąpi zmniejszenie zapotrzebowania na energię ciepłą a tym samym obniży występowanie niskiej emisji na terenie gminy. Nie bez znaczenia będzie też wdrażanie działań wynikających z Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej oraz akcje edukacyjne mające na celu uświadamianie społeczeństwa w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyściach płynących z termomodernizacji, promocja nowoczesnych, niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz źródeł energii odnawialnej.

Wszystkie powyższe działania obejmujące zarówno działania łagodzące skutki zmiany klimatu, jak i ograniczające negatywny wpływ na klimat, sprzyjąc będą poprawie jakości powietrza na terenie gminy, zmniejszeniu zapotrzebowania na paliwa kopalne oraz zwiększeniu komfortu termicznego w budynkach.

4.2 Zagrożenia hałasem

Hałas jest zanieczyszczeniem środowiska emitowanym z licznych źródeł. Długotrwałe występowanie hałasu wywołuje zmęczenie, podatność na stres, bezsenność, a więc jego wpływ na człowieka jest zdecydowanie negatywny. Hałas jest zjawiskiem powszechnie występującym, szkodliwym dla zdrowia, uciążliwym i powodującym dyskomfort. Uciążliwość hałasu zależy od jego poziomu, pory i częstotliwości jego trwania. Głównymi źródłami hałasu w środowisku są: komunikacja (drogi, linie kolejowe - hałas drogowy i kolejowy), przemysł (hałas przemysłowy). Spośród ww. źródeł na terenie gminy największy problem stanowi hałas drogowy, ponieważ dotyka największej liczby ludności. W celu ograniczenia uciążliwości spowodowanej hałasem prawo Unii Europejskiej oraz prawo polskie nakazuje wykonywanie map akustycznych oraz opracowania na ich podstawie programów ochrony środowiska przed hałasem. Podstawą prawną dla obu dokumentów jest Dyrektywa 2002/49/WE zaimplementowana do prawa krajowego ustawą Prawo ochrony środowiska. Ustawa ta nakazuje wykonanie map akustycznych stanowiących wieloaspektową ocenę stanu akustycznego analizowanego obszaru. Mapy akustyczne (MA) stanowią podstawę oceny klimatu akustycznego, ich celem jest, m.in. graficzne przedstawienie rozkładu pola akustycznego na danym obszarze.

Na obszarze Gminy Kobylin-Borzymy największe zagrożenie hałasem komunikacyjnym występuje wzdłuż drogi krajowej nr 8, S8 prowadzącej z Białegostoku do Warszawy na odcinku drogi Mężenin - Węzeł Jeżewo. Odcinek ten został objęty mapowaniem akustycznym w latach 2017/2018. Przekroczenie hałasu na odcinku położonym w Gminie Kobylin-Borzymy było nieznaczne co ilustruje tabela poniżej.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Tabela 9 Naruszenia dopuszczalnych poziomów hałasu wraz z podaniem zakresu naruszenia na odcinku drogi nr 8 oraz S8 w Gminie Kobylin-Borzymy.

Kilometraż		Zakres naruszeń dopuszczalnych wartości poziomu hałasu wyrażonego wskaźnikiem LDWN *	Gmina	Liczba mieszkańc ^{ów}	Wskaźnik M ^{***} /priorytet
Od km	Do km				
607+90 0	608+750	LDWN i LN ^{**} : przekroczenie po prawej stronie drogi w zakresie 0-5 dB oraz 5-10 dB. Teren zabudowany(zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna), z mieszkańcami. Szerokość pasa przekroczeń ok. 100 m. Długość przekroczeń ok. 850 m	Zawady, Kobylin-Borzymy	21	12,06 / NISKI
609+60 0	609+750	LDWN i LN: przekroczenie po obu stronach drogi w zakresie 05- dB oraz 5-10 dB. Teren zabudowany(zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna), z mieszkańcami. Szerokość pasa przekroczeń ok. 100 m. Długość przekroczeń ok. 150 m.	Kobylin-Borzymy	12	6,7 /NISKI
610+75 0	610+950	LDWN i LN: przekroczenie po prawej stronie drogi w zakresie 0-5 dB. Teren zabudowany(zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna), z mieszkańcami. Szerokość pasa przekroczeń ok. 150 m. Długość przekroczeń ok. 200 m	Kobylin-Borzymy	7	1,51/NISKI
614+30 0	615+000	LDWN : przekroczenie po lewej stronie drogi w zakresie 0-5 dB oraz 5-10 dB. Teren zabudowany (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna), z mieszkańcami. Szerokość pasa przekroczeń ok. 60 m. Długość przekroczeń ok. 700 m	Kobylin-Borzymy, Tykocin	3	0,65 / NISKI

*Wskaźnik L_{DWN} - Przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku

**L_N Przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy

***wskaźnik charakteryzujący wielkość przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu oraz liczbę mieszkańców na danym terenie (tzw. wskaźnik M)

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Źródło: „Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów położonych w województwie podlaskim poza aglomeracjami, wzdłuż dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie, których eksploatacja powoduje ponadnormatywne oddziaływanie akustyczne, określone wskaźnikami LDWN i LN”

Na podstawie pomiarów inspekcyjnych przeprowadzonych przez WIOŚ w Białymstoku w roku 2020 na terenie Gminy Kobylin-Borzymy nie odnotowano przekroczeń hałasu komunikacyjnego w punktach pomiarowych na badanym odcinku drogi krajowej nr 8 Mężenin-Jeżewo. Dwa punkty pomiarowe zlokalizowane były w miejscowości Sikory-Pawłowięta, jeden punkt w miejscowości Sikory-Piotrowięta oraz dwa punkty w miejscowości Milewo Zabiele. W żadnym z tych miejsc nie odnotowano przekroczeń wartości dopuszczalnej hałasu zarówno w porze dziennej, jak i porze nocnej.

Klimat akustyczny Gminy Kobylin-Borzymy kształtuje głównie komunikacja drogowa. Na terenie gminy brak jest przemysłu powodującego przekroczenia poziomu hałasu. Najbardziej narażeni na jego działanie są mieszkańcy zabudowy położonej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, w tym na niewielkim odcinku drogi krajowej S8, która przebiega przez teren gminy. Głównym czynnikiem uciążliwości akustycznej jest ruch pojazdów ciężkich. Ilość zarejestrowanych pojazdów (w tym pojazdów ciężkich) w ostatnich latach systematycznie wzrasta, co przekłada się na wzmożone natężenie ruchu lokalnego i tranzytowego oraz powoduje rosnące zagrożenie hałasem komunikacyjnym w gminie.

Według „Programu ochrony środowiska przed hałasem (...)” dla województwa podlaskiego do działań naprawczych niezbędnych do utrzymania dopuszczalnych poziomów hałasu w otoczeniu drogi krajowej nr 8 w granicach województwa podlaskiego jest:

- wprowadzenie do treści dokumentów planistycznych (opracowań ekofizjograficznych, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) informacji o zasięgu występowania potencjalnych przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu od drogi celem prowadzenia gospodarki przestrzennej uwzględniającej potrzebę minimalizacji narażenia mieszkańców na hałas,
- utrzymanie stanu technicznego drogi w stanie niepowodującym zwiększonej emisji hałasu do środowiska.

W związku z powyższym najlepsze efekty obniżenia poziomu hałasu na terenie Gminy Kobylin-Borzymy będą przynosić inwestycje drogowe związane z modernizacją i przebudową dróg, konserwacja oraz bieżąca naprawa istniejącej infrastruktury drogowej, zmiana nawierzchni zwirowej czy gruntowej na bitumiczną. Nie bez znaczenia będą też działania planistyczne w mpzp czy odpowiednie zapisy w studium

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

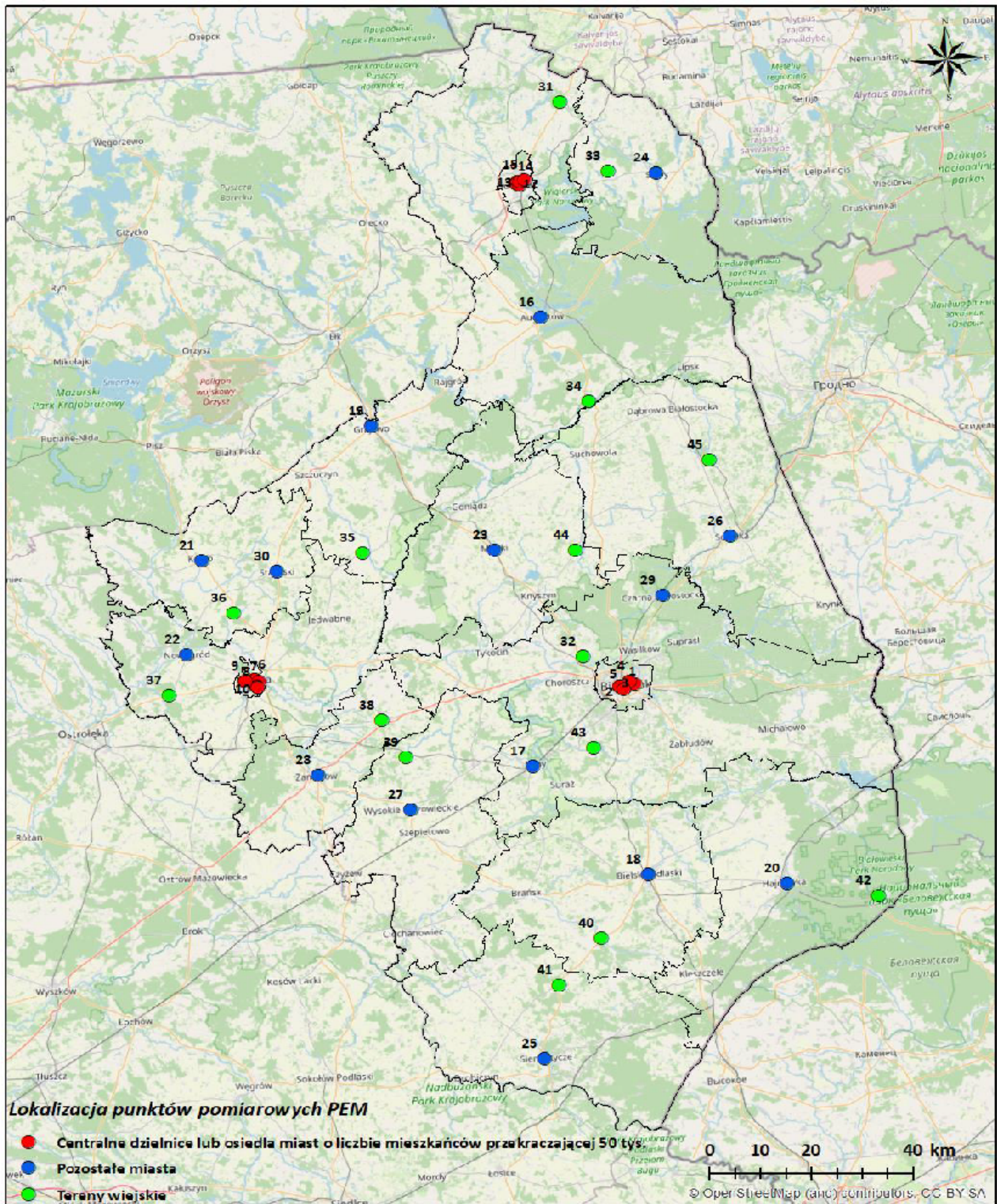
uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz edukacja ekologiczna w zakresie klimatu akustycznego.

4.3 Pola elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) w tym promieniowanie niejonizujące zaliczane jest obecnie do podstawowych rodzajów zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Promieniowanie niejonizujące to emisja energii elektromagnetycznej w postaci pól elektromagnetycznych, wywoływana zmianami rozkładów ładunków elektrycznych w układach materialnych, której absorpcja w organizmach żywych może wywoływać efekty biologiczne, nie powodując jednak jonizacji atomów i cząsteczek tych organizmów. Najpowszechniej występującymi instalacjami będącymi źródłami PEM, które mają istotny wpływ na ogólny poziom pól w środowisku są linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz instalacje radiokomunikacyjne, tj. stacje bazowe telefonii komórkowej. Badania prowadzi się dla dwóch rodzajów terenów:

- przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
- miejsc dostępnych dla ludności.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Rysunek 2 Rozmieszczenie stanowisk pomiarowych PEM w 2020 roku na terenie województwa podlaskiego
Źródło: www.gios.gov.pl

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Tabela 10 Średnia arytmetyczna składowej elektrycznej z wykonanych pomiarów w roku 2020 z podziałem na obszary.

Rodzaj obszaru	Średnia arytmetyczna [V/m]
Centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.	0,47
Pozostałe miasta	0,44
Tereny wiejskie	0,19
Średnia łączna dla województwa	0,37

Źródło: www.gios.gov.pl

Pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku zrealizowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska nie wykazały ponadnormatywnych wartości w żadnym z 45 skontrolowanych punktów pomiarowych. Średnie arytmetyczne wartości PEM zarejestrowane dla poszczególnych obszarów rosną z upływem lat. Mimo tendencji wzrostowej w dalszym ciągu poziom zagrożenia PEM w województwie podlaskim jest znikomy, a najwyższe wartości są notowane w centralnych częściach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.

Niezależnie od działalności monitoringowej prowadzona jest działalność kontrolna w zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi realizowana przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku. W 2020 roku Wydział Inspekcji wykonał 5 terenowych pomiarów kontrolnych, w których ponadnormatywnych wartości nie stwierdzono. Dodatkowo działalność kontrolną prowadzi się poprzez weryfikację sprawozdań z pomiarów PEM przekazywanych w ramach art. 122a ust. 1 ustawy Prawo ochrony Środowiska (Dz.U.2021.1973) od operatorów czy właścicieli instalacji emitujących pole elektromagnetyczne. Spośród 347 ww. sprawozdań, w każdym z przypadków naruszeń nie odnotowano.²

Głównym źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy Kobylin-Borzymy są linie przesyłowe oraz stacje transformatorowe. Przez teren Gminy Kobylin-Borzymy przebiega trasa linii elektroenergetycznej 400 kV Narew – Ostrołęka. Ponadto pola elektromagnetyczne wytwarzane są przez stacje bazowe telefonii komórkowej znajdujące się na obszarze gminy.

Jak wykazują pomiary pól elektromagnetycznych, na terenach wiejskich odnotowywane są najniższe wartości PEM. Niezwykle istotne jest, aby stacje bazowe, urządzenia nadawcze i linie przesyłowe

² Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o wynikach badań pól elektromagnetycznych na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

spełniały wymagania techniczne i lokalizacyjne, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz ograniczeniami wynikającymi z przebiegu tego typu urządzeń.

Z uwagi na fakt, iż pola elektromagnetyczne nie stanowią zagrożenia na terenie Gminy Kobylin-Borzymy zalecany jest nadzór i monitoring wielkości PEM w celu dotrzymania dotychczasowego standardu jakości środowiska w obszarze promieniowania elektromagnetycznego.

4.4 Gospodarowanie wodami

4.4.1 Stan wód powierzchniowych

Gmina położona jest w dorzeczu Narwi, a jej głównym odbiornikiem wodnym jest rzeka Ślina przepływająca przez centralną część gminy. We wsi Stypułki-Święchy rzeka ma swój największy dopływ – Rokietnicę. Północno – wschodnią granicę gminy stanowi rzeka Narew. Największym dopływem Narwi na terenie gminy jest Kurówka uchodząca do niej poniżej Pszczółczyna.

Badania i ocena jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska wynikają z art. 349 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U.2021.2233 tj. z dnia 2021.12.03). Zdecydowana większość wód powierzchniowych w Polsce charakteryzuje zły stan. Jak pokazują dane przedstawione poniżej zły stan jcw p Ślina od źródeł Rokietnicy wynika ze stanu chemicznego poniżej dobrego oraz stanu ekologicznego (w przypadku naturalnych jcw p) umiarkowanego.

Tabela 11 Klasyfikacja i ocena stanu JCWP

Nazwa jcw p	Ślina od źródeł do Rokietnicy
Nazwa ppk	Ślina - Stypułki Święchy
Kod	PLRW2000172619449
Region wodny	Środkowej Wisły
Województwo	Podlaskie
Klasa / Stan ekologiczny	3 /Umiarkowany stan ekologiczny
Stan chemiczny poniżej dobrego	Stan chemiczny poniżej dobrego
Ocena stanu jcw p	Zły stan wód

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Stan chemiczny	Stan chemiczny poniżej dobrego
----------------	--------------------------------

Źródło: wody.isok.gov.pl Klasyfikacja i ocena stanu RW 2014-2019 – monitoring

4.4.2 Stan wód podziemnych

Zasoby wód podziemnych znacznie przekraczają potrzeby ludności i gospodarki Gminy Kobylin-Borzomy. Zaopatrzenie ludności w wodę pitną oparte jest przede wszystkim na ujęciach z czwartorzędowych pięt wodonośnych zalegających na głębokościach od 34 – 38 m p.p.t. do 48 – 50 m p.p.t. w stacjach wodociągowych w Kobylinie-Kuleszkach, Starych Wnorach, Stypułkach- Świąchach i Pszczółczynie.

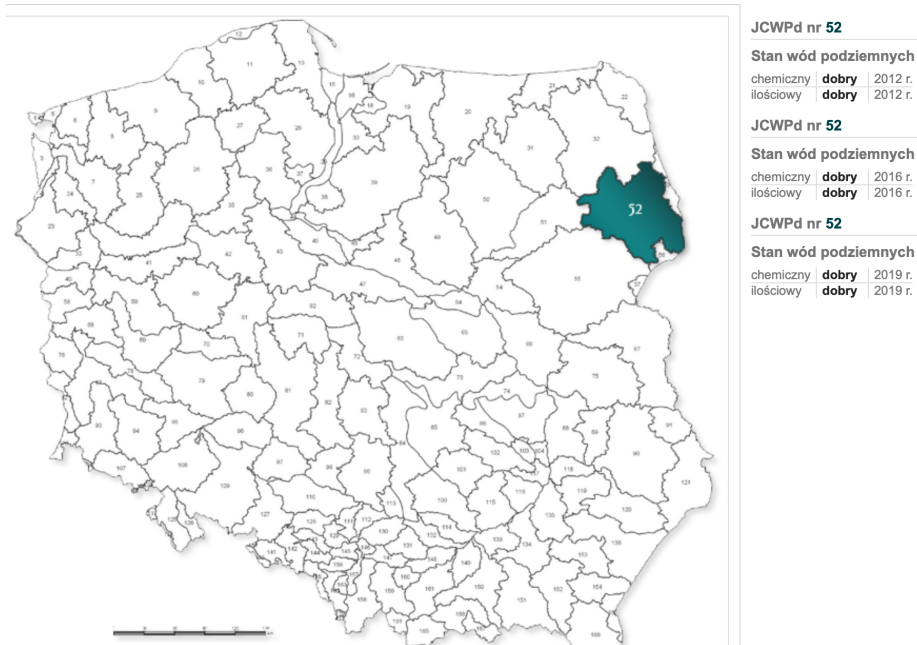
W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone są badania i ocena jakości wód podziemnych, które dostarczają informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, pozwalają na śledzenie zmian oraz służą do oceny dotychczasowych działań związanych z ochroną i gospodarowaniem zasobami wód podziemnych. Przedmiotem monitoringu od roku 2016 są 172 jednolite części wód podziemnych.

Wyniki badań w latach 2012, 2016 i 2019 pokazują, iż stan chemiczny i ilościowy JCWPd nr 52, w której obrębie znajduje się Gmina Kobylin-Borzomy jest we wszystkich wskazanych przedziałach czasowych dobry.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Rysunek 3 Mapa stanu JCWPd

Mapa stanu jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) wg podziału na 172 obszary

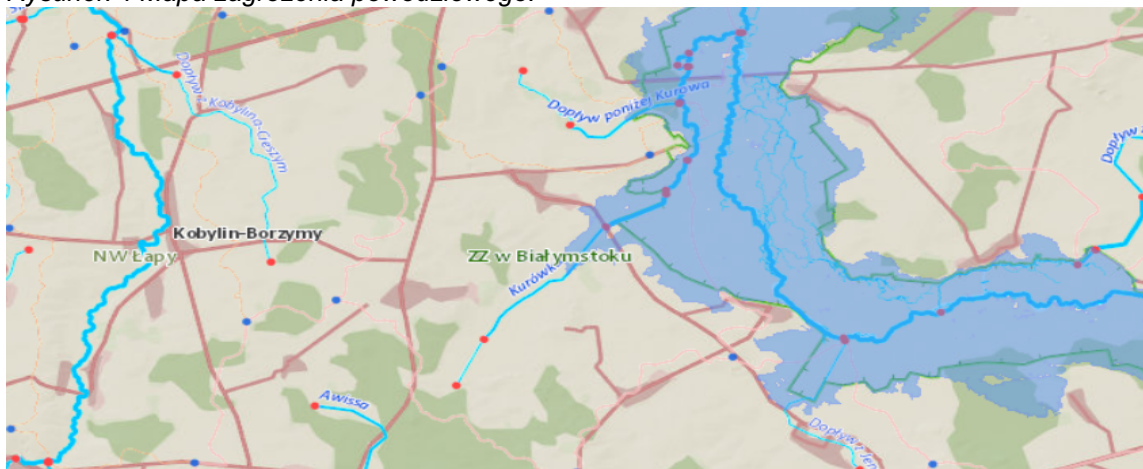

Źródło: www.mjwp.gios.gov.pl

Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy, we wschodniej części - w okolicach Kurowa, występują tereny szczególnego zagrożenia powodzią, gdzie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi 1% (raz na 100 lat).

Rysunek 4 Mapa zagrożenia powodziowego.

źródło: wody.isok.gov.pl

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Do presji wywieranych na wody zaliczyć można przede wszystkim: punktowe zrzuty ścieków do wód lub do ziemi, obszarowe źródła zanieczyszczeń pochodzące z rolnictwa np. spływające z pól do wód resztki nawozów czy niewłaściwa gospodarka odpadami - nielegalne składowanie odpadów tzw. dzikie wysypiska śmieci.

W wyniku zmian klimatu systematycznie obniża się w kraju poziom wód gruntowych oraz wód pochodzących z opadów atmosferycznych. Dnia 15 lipca 2021 r. Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury został przyjęty Plan przeciwdziałania skutkom suszy, który opisuje działania mające przeciwdziałać skutkom suszy w całej Polsce. Do działań mających zasięg lokalny o priorytecie wysoki należą między innymi:

1. Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych poprzez:
 - spowolnienie lub zatrzymanie na obszarach użytkowanych rolniczo spływu wód powierzchniowych z małych zlewni przez odpowiednie zabiegi agrotechniczne (zwiększanie retencji wody glebowej)
 - tworzenie zadrzewień śródpolnych; zachowanie oraz odtworzenie śródpolnych oczek wodnych i mokradeł; utrzymywanie lub odtwarzanie zadarnionych skarp oraz pasów ochronnych o charakterze zakrzewień lub zadrzewień śródpolnych w celu ochrony i wzmocnienia retencji wodnej gleb
 - odtwarzaniu i ochronie oczek wodnych, budowie małych stawów i zbiorników, których zadaniem będzie retencjonowanie wody na gruntach rolnych a także odbiór i magazynowanie wody z dachów budynków oraz utwardzonych nawierzchni w obrębie gospodarstw rolnych,
 - przywracaniu łączności funkcjonalnej koryta i doliny rzecznej umożliwiającej gromadzenie wody w glebie oraz na użytkach wzdłuż cieków.

Szczegółowe metody retencji wody na obszarach wiejskich wynikać będą m.in. z opracowanych dobrych praktyk w zakresie racjonalizacji zużycia wody w rolnictwie i sposobów jej zatrzymywania. Dobór działań będzie wynikać z istniejących warunków w danym gospodarstwie rolnym.

2. Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji. Celem tego działania jest budowa obiektów

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

hydrotechnicznych, a tym samym umożliwienie kontroli obiegu wody za pomocą sztucznych zbiorników wodnych (małych i dużych) lub ziemnych stawów.

Na zmniejszenie zanieczyszczenia wód w gminie, jak i w całej Polsce będzie miała realizacja zadań z „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” i stosowanie wymagań przez właścicieli gospodarstw rolnych dotyczących nawozów naturalnych oraz mineralnych zawierających azot - zależnie od położenia i wielkości gospodarstwa, utrzymywania zwierząt i intensywności nawożenia azotem.

4.5 Gospodarka wodno-ściekowa

4.5.1 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Gmina Kobylin-Borzomy jest zwodociągowana w niemal w 100%. Na terenie gminy są cztery wodociągi zbiorowe, trzy z tradycyjnymi hydroforniami i jeden hydrofiltr. Na trzech wodociągach znajdują się po dwie studnie głębinowe, a na jednym w Starych Wnorach - jedna studnia. Woda uzdatniana jest na tradycyjnych odżelaziaczach (w zbiornikach zasypane są warstwy żwiru, które co kilka dni są płukane).

Tabela 12 Zaopatrzenie w wodę w gminie Kobylin-Borzomy.

Lp.	Wskaźnik	j.m.	2021
1.	Wskaźnik zwodociągowania Gminy	%	99
2.	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	km	86,5
3.	Połączenia wodociągowe prowadzące do budynków mieszkalnych	szt.	818
4.	Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	m ³ /miesz./rok	61,8

Źródło: Urząd Gminy Kobylin-Borzomy

Wodociąg grupowy Kobylin-Borzomy z lokalizacją ujęcia we wsi Kobylin-Kuleszki obejmuje 22 wsie. Ujęcie oparte jest na dwóch studniach o wydajności SW1-60 m³/h i SW2-82 m³/h, nie posiada wyznaczonej strefy ochrony pośredniej.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Wodociąg grupowy Stare Wnory z lokalizacją ujęcia we wsi Stare Wnory wybudowany w 1974 r. obejmuje 2 wsie. Ujęcie oparte jest na jednej studni głębinowej o wydajności 67,4 m³/h, nie posiada wyznaczonej strefy ochrony pośredniej. Do wodociągu podłączonych jest 70 gospodarstw.

Wodociąg grupowy Pszczółczyn z lokalizacją ujęcia we wsi Pszczółczyn, obejmuje swoim zasięgiem 6 wsi. Wodociąg oparty jest na dwóch studniach głębinowych o wydajności SW1-61 m³/h i SW2-63 m³/h. Ujęcie nie posiada wyznaczonej strefy ochrony pośredniej. Do wodociągu podłączonych jest 188 gospodarstw.

Wodociąg grupowy Stypułki-Święchy z lokalizacją ujęcia w tej wsi. Obejmuje swym zasięgiem 10 wsi. Ujęcie oparte jest o 2 studnie głębinowe o wydajności SW1-59 m³/h i SW2-47 m³/h. Ujęcie posiada wyznaczoną strefę ochrony pośredniej, która wynosi 39 m. Do wodociągu podłączonych jest 142 gospodarstw.

Tabela 13 Ujęcia wody pitnej.

Lp.	Ujęcia wody pitnej			Stacje uzdatniania wody	
	Nazwa ujęcia / lokalizacja	Rodzaj (wody podziemne lub wody powierzchniowe)	Wydajność m ³ /dobę	Nazwa / lokalizacja	Wydajność m ³ /dobę
1.	KOBYLIN-KULESZKI	Wody podziemne	1500	KOBYLIN-KULESZKI	900
2.	STYPUŁKI-ŚWIĘCHY	Wody podziemne	1500	STYPUŁKI-ŚWIĘCHY	900
3.	PSZCZÓLCZYN	Wody podziemne	1500	PSZCZÓLCZYN	900
4.	STARE WNORY	Wody podziemne	800	STARE WNORY	400

Źródło: Urząd Gminy Kobylin-Borzomy

Wydajność stacji uzdatniania i sieć wodociągowa na chwilę obecną pokrywają zapotrzebowanie gospodarstw na wodę.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

W roku 2020 zrealizowano inwestycję w wyniku której połączono wodociągi Kobylin – Pszczółczyn – Stypułki poprzez wykonanie sieci wodociągowej pomiędzy tymi stacjami uzdatniania wody. Dzięki temu nastąpiło zabezpieczenie odbiorców na wypadek awarii a tym samym zwiększenie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę w gminie. Przebudowano i rozbudowano ujęcia wody polegające na termomodernizacji budynku SUW Pszczółczyn poprzez docieplenie dachu i wymianę stolarki okiennej, wykonano rozbiórkę istniejącego budynku SUW Wnory oraz postawiono hydrofornię kontenerową wyposażoną w niezbędne urządzenia.

Na terenie Gminy Kobylin-Borzymy ze względu na brak sieci kanalizacji sanitarnej i gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych wykorzystywane są zbiorniki bezodpływowe lub w mniejszej ilości przydomowe oczyszczalnie.

Budynki użyteczności publicznej, w tym Urząd Gminy, Szkoła Podstawowa w Kobylinach-Borzymach, budynki po byłych Szkołach Podstawowych w Stypułkach-Świąchach, we Wnorach-Kużelach oraz osiedle domków jednorodzinnych w Kurowie wyposażone są w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Tabela 14 Zbiorniki bezodpływowe i oczyszczalnie ścieków.

Zbiorniki bezodpływowe i oczyszczalnie przydomowe w szt.	Jedn.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
zbiorniki bezodpływowe	szt.	647	647	647	647	646	646	646	646
oczyszczalnie przydomowe	szt.	21	21	21	22	22	27	28	29

Zródło: Dane GUS

Istotnym elementem mającym wpływ na czystość wód będzie miała nowelizacja ustawy Prawo wodne, która wyposaża gminy w narzędzia prawne umożliwiające skuteczniejszą kontrolę nad gospodarowaniem nieczystościami ciekłymi na terenie gminy oraz wprowadza uproszczoną procedurę wykonania przydomowych oczyszczalni ścieków. Ochrona wód pełni niezwykle ważną rolę w zachowaniu dobrego stanu środowiska na terenie gminy. W dobie zmieniającego się klimatu, dobry stan wód gwarantuje zrównoważony rozwój i bezpieczeństwo korzystania z jej zasobów. Dlatego ważne jest podejmowanie działań służących poprawie stanu wód w gminie a w szczególności budowę sieci kanalizacyjnej w miejscach, gdzie będzie to uzasadnione ekonomicznie, budowę większej ilości

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

przydomowych oczyszczalni ścieków oraz edukację ekologiczną mieszkańców w zakresie racjonalnego korzystania z wód.

4.6 Zasoby geologiczne

Na obszarze gminy działalność wydobywcza aktualnie nie występuje. Zgodnie z „Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2021 r.” na terenie gminy nie znajdują się żadne udokumentowane złoża kopalin.

Kopaliny, które znajdowały się na terenie gminy zostały wybrane w poprzednich latach na potrzeby budownictwa i drogownictwa.

Zgodnie z zapisami Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Kobylin-Borzomy na lata 2016-2022 ślady działalności górniczej w postaci nie zrehabilitowanych dołów poeksploatacyjnych występują w obrębie niemal całej gminy, a największe wyrobiska znajdują się rejonach wsi; Sikory- Piotrowieta, Pszczółczyn, Kurowo, Kropielnica-Gajki, Stypułki-Święchy, Stypułki-Borki, Franki-Piaski, Wnory.

Mając na uwadze znaczne rozproszenie użytków kopalnych uniemożliwiające ich skuteczne monitorowanie jednym z występujących zagrożeń jest możliwość nielegalnego składowania odpadów na tych terenach. Aby zmniejszyć presję terenów poeksploatacyjnych na środowisko ważne jest ich zagospodarowanie i rekultywacja w następnych latach.

Na działkach należących do gminy w miarę możliwości gmina uzupełnia miejsca poeksploatacyjne ziemią z wykonywanych remontów/budów dróg publicznych celem doprowadzenia działek do użyteczności.

4.7 Gleby

Obszar gminy Kobylin-Borzomy charakteryzuje się stosunkowo dobrą jakością gleb skupionych w części środkowej i południowej. Jest to zazwyczaj mozaika gleb brunatnych oraz czarnoziemów kompleksu pszennego dobrego, ukształtowana z glin lekkich i organicznego humusu. Gmina posiada bardzo korzystne warunki glebowe sprzyjające intensyfikacji produkcji rolniczej i możliwościami rozwoju wszystkich kierunków upraw. Najczęściej występującymi typami gleb są gleby brunatne właściwe i wylugowane. Najkorzystniejsze do produkcji rolniczej gleby brunatne właściwe wykształcone

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

zostały z glin lekkich zalegających w glinie średniej. Powszechnie występują również gleby bielcowe i pseudobielcowe o różnej przydatności rolniczej. Najlepsze z nich wytworzone zostały z glin piaszczystych położonych na glinach średnich, a nieco gorsze gleby z piasków gliniastych mocnych lub lekkich. We wschodniej części gminy w okolicach wsi Pszczółczyn wyróżnić można mały rejon występowania gleb brunatnych wyługowanych i czarnych ziem.³

Tabela 15 Klasy bonitacyjne gruntów ornych i użytków zielonych w gminie Kobylin-Borzymy.

Powiat/Gmina	Klasy gruntów ornych (z sadami)							Grunty orne razem
	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz	
	ha							
Kobylin-Borzymy	48	924	2590	1800	1581	197	27	7167
Wysokomazowiecki	2060	12446	26881	17694	14059	3682	436	77859

Źródło: Urząd Gminy Kobylin-Borzymy

Tabela 16 Klasy bonitacyjne użytków zielonych w gminie Kobylin-Borzymy.

Powiat/Gmina	Klasy użytków zielonych					
	II	III	IV	V	VI	VIz
	ha					
Kobylin-Borzymy	0	52	719	584	321	1
Wysokomazowiecki	6	1117	2372	6373	1882	75

Źródło: Urząd Gminy Kobylin-Borzymy

Na analizowanym obszarze dominują gleby IV klasy bonitacyjnej, zajmując ponad 61% powierzchni gruntów ornych. W przypadku użytków zielonych, prawie 43% powierzchni użytków stanowią gleby IV klasy bonitacyjnej.

Jednym z zagrożeń jest zakwaszanie gleb jako proces ciągły, który zachodzi w glebie i prowadzi do obniżenia pH gleby, a tym samym do jej żyzności. Przyczyny prowadzące do zakwaszenia gleb wynikają zarówno z warunków naturalnych oraz działalności człowieka. Wymywanie składników zasadowych w glebach następuje na obszarach o większej rocznej sumie opadów. Na wzrost zakwaszenia gleb wpływają

³ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kobylin-Borzymy na lata 2016-2022

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

również niskie temperatury, kiedy to na skutek oddychania organicznego gleb następuje koncentracja dwutlenku węgla. Do przyczyn antropogenicznych zakwaszenia gleb doprowadzić może odprowadzanie składników zasadowych wraz z plonami roślin, stosowanie nawozów azotowych, oraz kwaśne deszcze powstające w wyniku emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu do atmosfery na skutek spalania paliw.⁴

Przeciwdziałaniem zakwaszeniu gleb oraz jego skutkom jest wykonywanie raz w roku badań odczynu (pH) gleby pobranej z warstwy uprawnej. Badania pH oraz zasobności gleby w podstawowe składniki pokarmowe – fosfor, potas i magnez wykonują Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze na terenie całego kraju. W celu utrzymania odpowiedniego odczynu gleb użytkowanych rolniczo stosuje się zabieg wapnowania gleb.

4.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Gmina Kobylin-Borzymy od lipca 2013 roku wdrożyła System Gospodarki Odpadami Komunalnymi w celu realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm.). Odtąd gmina stając się właścicielem odpadów komunalnych powstających na jej obszarze, ma obowiązek zorganizowania sprawnego systemu gospodarki odpadami. Mieszkańcy Gminy ponoszą stałą opłatę za gospodarowanie odpadami zgodnie z przyjętymi przez Radę Gminy uchwałami. Nieruchomości niezamieszkałe, w tym miejsca prowadzenia działalności gospodarczej oraz budynki użyteczności publicznej są zobowiązane do posiadania umowy na odbiór odpadów z firmą wpisaną do rejestru działalności regulowanej, prowadzonego przez Wójta Gminy Kobylin-Borzymy. Podmioty prowadzące w gminie działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów: MPO Sp. z o.o. Białystok, Przedsiębiorstwo usługowo asenizacyjne "Astwa" sp. z o.o. Białystok, PGK sp. z o.o. w Zambrowie, Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej sp. z o.o.

W dniu 1 lipca 2017 r. weszły w życie przepisy Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz. U. z 2017 r. poz. 19). Od tego czasu wdrożony został Jednolity System Segregacji Odpadów (JSSO) obowiązujący na terenie całego kraju.

W Gminie Kobylin-Borzymy odpady komunalne odbierane są w postaci selektywnej i zmieszanej z podziałem na następujące frakcje z następującą częstotliwością.

⁴ Wapnowanie gleb w Polsce, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, Puławy 2006

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

- frakcje odpadów, w skład których wchodzi odpady metali, w tym odpady opakowaniowe z metali, odpady tworzyw sztucznych, w tym odpady opakowaniowe tworzyw sztucznych oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe, zbiera się w workach koloru żółtego oznaczonych napisem "Metale i tworzywa sztuczne" – odbierane minimum raz na dwa miesiące;
- frakcję odpadów, w skład której wchodzi odpady ze szkła (szkło bezbarwne i szkło kolorowe), w tym odpady opakowaniowe ze szkła, zbiera się w workach koloru zielonego oznaczonych napisem "Szkło" – minimum raz na trzy miesiące;
- frakcję odpadów stanowiących odpady zielone oraz odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów, zbiera się w workach koloru brązowego oznaczonych napisem "Bio" – minimum pięć razy w roku;
- frakcję odpadów, w skład której wchodzi odpady z papieru, w tym tektury, odpady opakowaniowe z papieru i odpady opakowaniowe z tektury, zbiera się w workach koloru niebieskiego oznaczonych napisem "Papier" – minimum raz na dwa miesiące;
- odpady komunalne niezakwalifikowane do żadnej z frakcji jako odpady zmieszane gromadzone w pojemniku o minimalnej pojemności 110 litrów – odbierane raz w miesiącu;
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, chemikalia, zużyte opony – minimum dwa razy w roku;
- odpady wielkogabarytowe – minimum dwa razy w roku;
- odpady budowlane i rozbiórkowe wykonywane we własnym zakresie – jeden odbiór do 5m³ na jedno gospodarstwo domowe na rok

Na terenie gminy wydzielone są odrębne kontenery do zbiórki odpadów niebezpiecznych wydzielonych ze strumienia odpadów komunalnych na przeterminowane leki oraz zużyte baterie. W pojemnik na przeterminowane leki została wyposażona apteka w Kobylinach-Borzymach.

Mieszkańcy gminy w znacznym stopniu powstałe w gospodarstwach domowych odpady biodegradowalne, w tym odpady z pielęgnacji zieleni przeznaczają do produkcji kompostu na własne potrzeby.

Na terenie gminy brak jest Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, jego budowa planowana jest na przełomie roku 2022/2023 r. Lokalizacja PSZOK znajdować się będzie w nieopodal miejscowości Makowo, w oddaleniu od terenów zagrożonych powodzią.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Tabela 17 Ilości wytwarzanych odpadów komunalnych w gminie Kobylin-Borzymy w latach 2017-2022.

Lp.	Rodzaje odpadów komunalnych	2017	2018	2019	2020	2021
		Masa [Mg]	Masa [Mg]	Masa [Mg]	Masa [Mg]	Masa [Mg]
1.	Opakowania z papieru i tektury	5,55	24,742	12,804	17,7	15,7
2.	Opakowania z tworzyw sztucznych	13,6	6,08	11,92	22,88	15,24
3.	Opakowania ze szkła	18,08	41,31	36,30	26,52	25,52
4.	Zmieszane odpady opakowaniowe	-	14,68	60,42	0,92	9,42
5.	Odpady wielkogabarytowe	10,78	6,4	21,52	33,4	43,82
6.	Zmieszane odpady budowlane	110	-	-	-	4,52
7.	Przeterminowane leki	0,005	0,092	-	0,017	0,05
8.	Zużyte opony	-	-	-	-	0,12
9.	Odpady ulegające biodegradacji	6,98	2,4	0,88	0,56	-
10.	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	-	-	-	-	0,26
11.	Gleba i ziemia w tym kamienie	38,50	-	-	-	-
12.	Zmieszane odpady komunalne	282,82	250,47	338,28	317,66	338,90

Źródło: Dane gminy, dane GUS

Ilość zebranych odpadów komunalnych w Gminie Kobylin-Borzymy systematycznie rośnie i w 2021 r. wyniosła 338,90 Mg. Pozytywnym trendem w ostatnich latach jest wzrost ilości odpadów zebranych selektywnie.

Obecnie w gminie znajduje się 6 059 Mg wyrobów zawierających azbest (głównie eternit falisty i płaski pokrywający dachy budynków). W latach 2014-2021 usunięto z terenu gminy 572,55 ton azbestu. W kolejnych latach planowana jest kontynuacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem, zgodnie z Programem usuwania wyrobów zawierających azbest oraz dalsze kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

4.9 Zasoby przyrodnicze

Na terenie gminy znajdują się liczne obszary i obiekty przyrodniczo cenne, objęte ochroną prawną. Część obszaru Gminy Kobylin-Borzymy zajmuje Narwiański Park Narodowy, utworzony w 1985 roku jako Narwiański Park Krajobrazowy. Status parku narodowego uzyskał w lipcu 1996 r. Powierzchnia parku wynosi 7 350,00 ha, powierzchnia otuliny 15 408,00 ha. Zajmuje on malowniczy odcinek Doliny Górnej Narwi z licznymi zakolami, starorzeczami, rozlewiskami i obszarami bagiennymi. Mozaika różnorodnych zbiorowisk roślinnych (lasy łęgowe, trzcinowiska, turzycowiska, podmokłe łąki) stanowi ostoję dla wielu gatunków zwierząt, a szczególnie ptactwa wodnego. Żyją tu m.in.: łoś, wydra, bóbr i jenot, a z ptaków: bocian czarny, wodnik, bekas dubelt oraz zagrożone wyginięciem derkacz i wodniczka.

Narwiański Park Narodowy otacza pradolinę Narwi we wschodniej części Gminy Kobylin-Borzymy. Siedziba Narwiańskiego Parku Narodowego znajduje się w zabytkowym dworku, położonym w parku w Kurowie - niewielkiej miejscowości w Gminie Kobylin-Borzymy.

Atrakcją Gminy Kobylin-Borzymy jest jej położenie nad rzeką Narew oraz usytuowanie siedziby Narwiańskiego Parku Narodowego w zabytkowym dworku w Kurowie. Faunę parku reprezentują 183 gatunki ptaków, 22 gatunki ryb, liczna grupa zwierzyny grubej oraz płazy, gady i owady.

Gatunki zwierząt to m.in.: łoś, wydra, bóbr i jenot, bocian czarny, wodnik, bekas dubelt oraz zagrożone wyginięciem derkacz i wodniczka. W granicach Parku roślinność reprezentowana jest przez 41 zespołów roślinnych w tym: roślinność wodną – 12 zespołów roślinnych, roślinność szuwarową 18 zespołów roślinnych, roślinność łąkową 4 zespoły roślinne, roślinność zarośli wierzbowych – 2 zespoły roślinne, roślinność kserotermiczną – 2 zespoły roślinne oraz roślinność leśną – 3 zespoły roślinne.

Oprócz bogatej flory, fauny i unikatowego ekosystemu park posiada walory kulturowe. Są nimi występujące na terenie parku zabytki budownictwa.

Swoistą atrakcją pobytu w parku jest przejażdżka tradycyjnymi łódkami „psychówkami”. Łodzie wykorzystywano dawniej do łowienia ryb i przewozu siana. Przy dworku znajduje się również strzeżone pole biwakowe oraz wypożyczalnia kajaków.

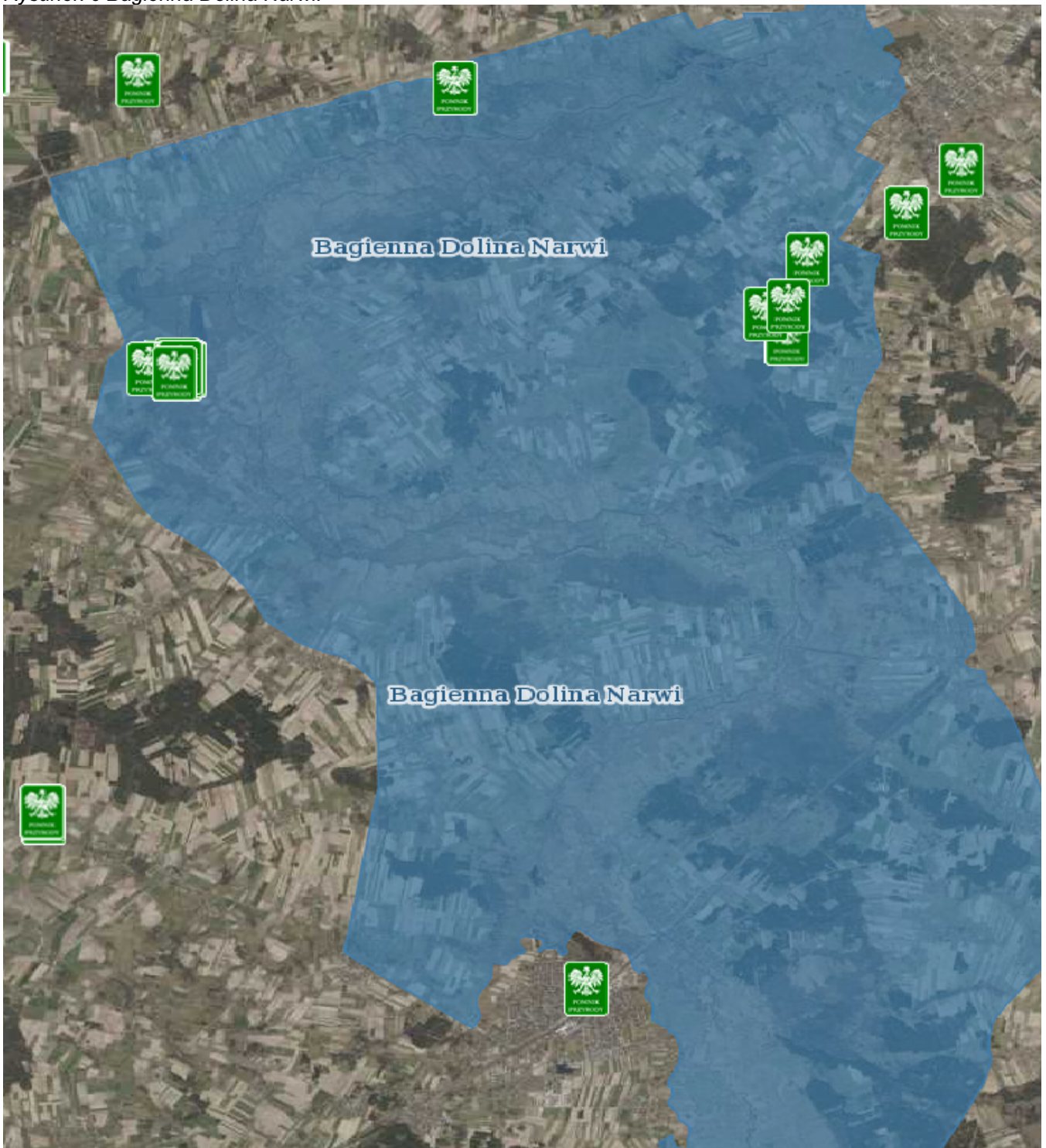
Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Ważne dla Europy gatunki zwierząt, w tym gatunki priorytetowe ptaki - ortolan, gąsiorek, świergotek polny, jarzębatka, wodniczka, podróżniczek, lerka, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł czarny, kraska, zimorodek, sowa błotna, rybitwa zwyczajna (rzeczna), rybitwa czarna, dubelt, derkacz, zielonka, kropiatka, żuraw, cietrzew, błotniak łąkowy, błotniak zbożowy, błotniak stawowy, trzmielojad, bocian czarny, bocian biały, bąk, bączek.⁵

⁵ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Rysunek 6 Bagienna Dolina Narwi.

Źródło: www.geoservis.gdos.gov.pl

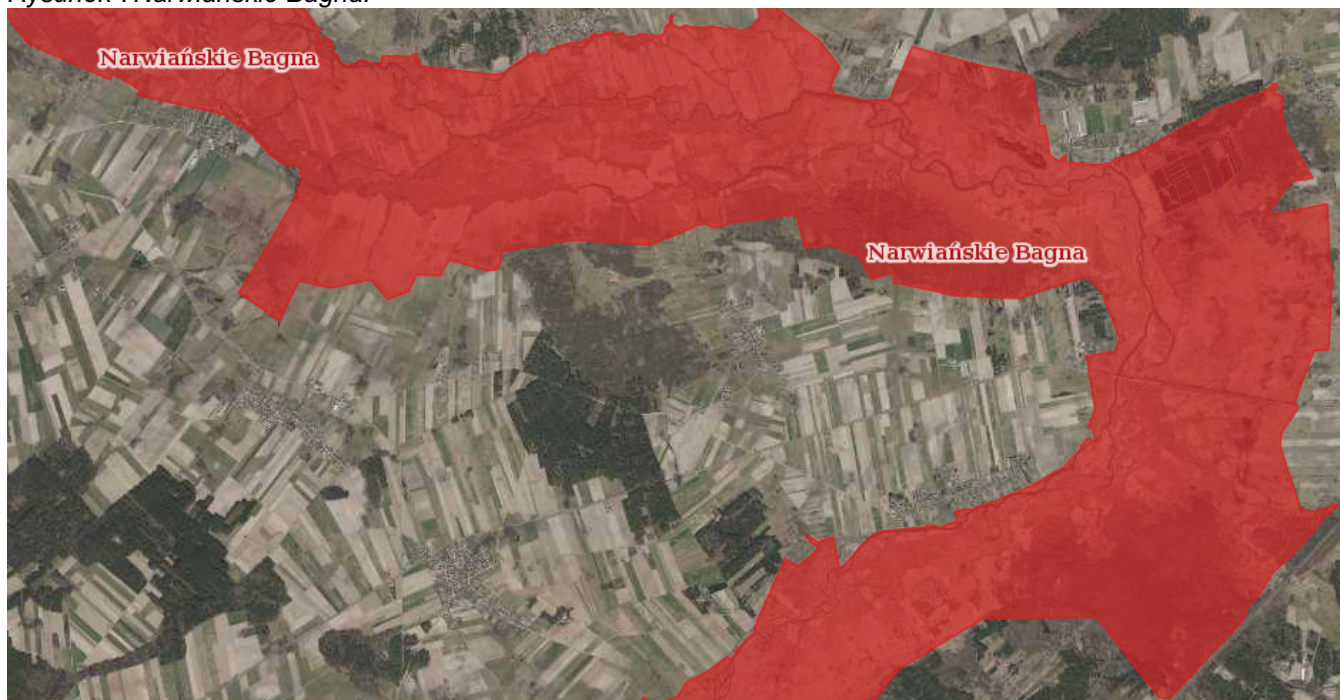
Kolejny obszar NATURA 2000 leżący na terenie Gminy Kobylin-Borzymy to Narwiańskie Bagna - kod obszaru: PLH200002, specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa), pow. 6831,86 ha.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Obszar pokrywa się z Narwiańskim Parkiem Narodowym. Występują tutaj zwiężenia rzeki Narwi o charakterze przełomów oraz rozległe baseny wypełnione osadami torfowymi. Cechą charakterystyczną doliny Narwi w granicach obszaru jest przestrzenne przenikanie się ekosystemów lądowych z ekosystemami wodnymi, wynikającym z wyjątkowo bogatej sieci koryt rzecznych funkcjonujących w najlepiej rozwiniętym w skali kraju systemie rzeki anastomozującej (rzeka tworzy labirynt wielu koryt rozchodzących się i schodzących). Wśród roślinności dominuje roślinność wodna i szuwarowa, liczne są zbiorowiska turzycowo-mszyste, a na wyniesieniach spotykane są również murawy kserotermiczne i napiaskowe. Przez wiele lat w dolinie prowadzono ekstensywną, tradycyjną gospodarkę łąkarską, będącą niezbędnym warunkiem egzystencji szuwarów wysokoturzycowych, decydujących o wyjątkowo bogatej różnorodności biologicznej tego obszaru. Dobrze zachowane rodzaje siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, których wyróżniono tu 9 rodzajów, z których najcenniejsze są starorzecza, torfowiska i bory bagienne. Obszar ważny dla zachowania takich gatunków ryb (z załącznika II Dyrektywy) jak:

- minog ukraiński, piskorz i różanka. Obfite populacje bobra i wydry. Ogółem stwierdzono tu 11 gatunków zwierząt ujętych w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej. Główne zagrożenia dla obszaru wynikają ze zmiany stosunków wodnych na skutek melioracji dolnego biegu Narwi, pogorszenia jakości wód oraz ekspansji trzciny, spowodowanej zaprzestaniem użytkowania kośnego oraz wypasu.

Rysunek 7 Narwiańskie Bagna.

źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl>

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Ważne dla Europy typy siedlisk przyrodniczych: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidention* p.p., górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie) zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, łąki środkowoeuropejski i subkontynentalny, łąki wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, olsy źródłiskowe, bory i lasy bagienne i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne).

Ważne dla Europy gatunki zwierząt, w tym gatunki priorytetowe to m.in.:

- Ptaki: batalion, bielik, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, bocian biały, bocian czarny, cietrzew, czapla biała, derkacz, kraska, dzięcioł czarny, dzięcioł zielonosiwy, gąsior, jarząbka, muchołówka mała, sowa błotna, orlik krzykliwy, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, rybitwa zwyczajna, rybołów, żuraw
- Ryby: boleń, koza, minóg ukraiński, piskorz, różanka
- Płazy: kumak nizinny, traszka grzebieniasta,
- Ssaki: bóbr europejski, wydra
- Bezkręgowce: czerwończyk nieparek, strzępotek edypus⁶

Na terenie gminy istnieje 19 pomników przyrody, są to zazwyczaj grupy drzew lub pojedyncze drzewa, znaczna ich część położona jest w Zespole Pałacowo-Ogrodowym w Kurowie.

Tabela 18 Pomnikowe drzewa na terenie gminy Kobylin-Borzymy

Nazwa	Obwód pnia na wys. 1,3 m [cm]	Wysokość [m]	Wiek [lata]
Aleja różnogatunkowa	190-250	22	100
Aleja lipowa	225-190	20	100
Aleja lipowa	220-332	22	100
Dąb bezszypułkowy	330	28	120
Jodła kalifornijska	192	25	100
Lipa drobnolistna	240	22	100
Kasztanowiec biały	255	21	100

⁶ <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Świerk pospolity	205	27	100
Lipy drobnolistne	285-212	24	100
Topola osika	405	25	100
Wierzba biała	380	24	100
Wierzba biała	350	24	100
Aleja świerkowa	162-182	21	100
Rząd sześciu lip drobnolistnych	234, 225, 212, 235, 190, 248	18-19	100
Topola biała	425	25	100

Źródło: Urząd Gminy Kobylin-Borzymy

4.9.1 Lasy

Ogólna powierzchnia lasów w Gminie Kobylin-Borzymy wynosi około 2205 hektarów. Lesistość gminy kształtuje się na poziomie 17,9 % jest niższa od średniej powiatu wysokomazowieckiego (18,7%). Gospodarka zasobami leśnymi to przede wszystkim pozyskanie drewna.

Tabela 19 Dane na temat struktury lasów.

	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	ha	2144,49	2 144,49	2139,49	2139,49	2 140,49
lesistość w %	%	18	18	17,9	17,9	17,9
grunty leśne publiczne ogółem	ha	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49
grunty leśne prywatne	ha	2144	2 144,00	2139	2139	2 140,00
lasy ogółem	ha	2144,49	2 144,49	2139,49	2139,49	2 140,49

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

lasy publiczne ogółem	ha	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49
lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49
lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	0,49	0,49	0,49	0,49	0,49
lasy prywatne ogółem	ha	2144	2 144,00	2139	2139	2 140,00

Źródło: Dane GUS

W strukturze własności zdecydowanie dominują lasy prywatne zajmujące powierzchnię 2200,4 ha, co stanowi 99,79% ogółu powierzchni leśnej gminy. Lasy rozmieszczone są równomiernie w postaci licznych kompleksów leśnych. Większa koncentracja terenów leśnych występuje na obrzeżach gminy.

Dominującym typem są siedliska świeże, w tym bór świeży, bór mieszany świeży oraz las mieszany świeży. Siedliska boru świeżego występują na najuboższych glebach piaszczystych, drzewostan stanowi przede wszystkim sosna z domieszką brzozy a runo leśne i podszyt są ubogie gatunkowo. Siedliska borowe mieszane świeże porasta drzewostan sosnowy z większym udziałem innych gatunków drzew, runo i podszyt są bardziej zróżnicowane.

Lasy mieszane świeże zajmują gleby gliniasto – piaszczyste, drzewostan ma zróżnicowany skład gatunkowy, drzewostan i runo są dość bogate i bujne. Olsy charakterystyczne są dla gleb bagiennych. W drzewostanie, w lasach tych dominuje olsza, natomiast w podszytce spotkać tu można kruszynę pospolitą, trzmielinę zwyczajną, czeremchę, leszczynę, jarzębinę, porzeczkę czerwoną i czarną, czy szakłaka pospolitego. W runie występuje zachyłnik błotny, karbieniec pospolity, psianka słodkogórz, chmiel zwyczajny, tojeść pospolita, krwawnica pospolita, turzyca długokłosa czy wietlica samcza. Siedliska olsowe spotyka się przede wszystkim w dolinach Narwi (okolice Kurowa) i Śliny. Lasy rozmieszczone są równomiernie w postaci licznych kompleksów leśnych.⁷

⁷ Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Kobylin-Borzymy na lata 2016-2022

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Według Raportu o Stanie Lasów w Polsce 2020 zagrożenie środowiska leśnego ze względu na źródło pochodzenia dzieli się na abiotyczne, biotyczne oraz antropogeniczne. Do zagrożeń abiotycznych należą czynniki atmosferyczne wynikające również ze zmian klimatu takie jak: zakłócenia pogodowe (ciepłe zimy, późne przymrozki, upalne lata, obfity śnieg i szadź); czynniki termiczno-wilgotnościowe (niedobór wilgoci, powodzie), wiatr (huragany). Czynniki wynikające z właściwości gleby: wilgotnościowe (niski poziom wód gruntowych), żyznościowe (gleby piaszczyste, grunty porolne). Z kolei zagrożenia biotyczne związane są ze strukturą drzewostanów- niezgodność z siedliskiem, szkodniki owadzie, grzybowe choroby infekcyjne liści i pędów, pni czy korzeni oraz nadmierne występowanie roślinożernych ssaków. Do zagrożeń wynikających z działalności człowieka mających wpływ na stan lasów należą zanieczyszczenia powietrza (energetyka, gospodarka komunalna oraz transport), zanieczyszczenia wód i gleb (przemysł gospodarka komunalna, rolnictwo), pożary lasów oraz szkodnictwo leśne (bezprawne korzystanie z lasu, kłusownictwo, kradzież lub niszczenie mienia, kradzież drewna)

Do działań mających zasięg lokalny o priorytecie wysoki wpisanych w Planie przeciwdziałania skutkom suszy należy zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych. Działanie obejmuje zarówno opracowanie analizy potrzeb i możliwości zwiększania retencji na gruntach leśnych oraz przyjęcie do realizacji wskazanych w analizie możliwych rozwiązań służących zwiększeniu retencji.

Prowadzenie nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa (w tym prywatnymi) polega między innymi na planowaniu gospodarki leśnej poprzez opracowywanie wymaganych przez ustawę o lasach Uproszczonych Planów Urządzania Lasów, a następnie nadzorowaniu realizacji zaplanowanych działań oraz legalizowaniu pozyskiwanego drewna.

Monitorowanie stanu lasów możliwe jest za pomocą banku danych o lasach. BDL jest prowadzony przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych. którego głównym celem jest dostarczanie informacji o gospodarce leśnej, stanie lasu oraz zmian stanu w lasach wszystkich form własności.

4.10 Zagrożenia poważnymi awariami

Rejestr i kontrole obiektów mogących spowodować poważne awarie w środowisku (zakłady dużego i zwiększonego ryzyka powstania poważnej awarii oraz inni wytypowani potencjalni sprawcy) jest prowadzony przez WIOŚ w Białymstoku. Na terenie Gminy Kobylin-Borzmy nie występują zakłady wpisane do rejestru obiektów mogących spowodować poważne awarie. Ponadto Wojewódzka komenda straży pożarnej prowadzi i udostępnia informacje dotyczące zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Zagrożenie wystąpienia poważnej awarii lub zdarzenia o znamionach poważnej awarii w gminie mogą wystąpić w transporcie i komunikacji w ruchu drogowym wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, w szczególności na drodze krajowej S8 ze względu na duże natężenie ruchu. Ryzyko wystąpienia awarii dotyczy transportu z materiałami niebezpiecznymi i płynnymi paliwami w wyniku czego może dojść do skażenia powietrza, wód czy gleb.

Do jednostek współpracujących w zakresie minimalizacji zagrożeń powstania poważnych awarii przemysłowych należą: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowa Straż Pożarna, Wojewoda, Policja, Państwowa Inspekcja Handlowa oraz Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego.

5. PODSUMOWANIE STANU OBECNEGO

W celu zebrania i podsumowania stanu jakości środowiska naturalnego przeprowadzono analizę SWOT. Analiza SWOT jest narzędziem, dzięki któremu można przeanalizować słabe i mocne strony, a także istniejące i potencjalne szanse i zagrożenia płynące z szerokiej gamy przedstawionych powyżej czynników.

W wyniku analizy określono mocne i słabe strony stanu środowiska Gminy Kobylin-Borzymy (czynniki wewnętrzne). Na tej podstawie wyznaczono szanse i zagrożenia (czynniki zewnętrzne) rozpatrując je nie tylko pod kątem ochrony środowiska, lecz także w kontekście czynników społeczno-gospodarczych związanych pośrednio lub bezpośrednio ze środowiskiem, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, na której założeniach opiera się niniejszy *Program*.

Tabela 20 Analiza SWOT

Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• systematycznie zwiększające się wykorzystanie instalacji OZE w gminie;• brak zakładów przemysłowych uciążliwych dla środowiska na terenie gminy	<ul style="list-style-type: none">• brak opracowanego Planu Gospodarki Niskoemisyjnej;• przekroczenia standardów jakości powietrza dla strefy podlaskiej (PM2,5;PM10 ozonu, benzo(a)piren);• zanieczyszczenie powietrza spowodowane transportem drogowym, szczególnie w pobliżu ruchliwych dróg na terenie gminy;• niska emisja z sektora komunalnego

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca liczba ścieżek/tras rowerowych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> możliwość pozyskania dofinansowania z nowej perspektywy finansowej (RPO WM, PROW, NFOŚiGW, WFOŚiGW i inne) na działania związane z ochroną powietrza i klimatu; dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii w gminie; realizacja programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej; rozwój coraz tańszych technologii energooszczędnych 	<ul style="list-style-type: none"> zanieczyszczenia napływowe z terenów gmin ościennych; duża konkurencja wśród gmin województwa podlaskiego w pozyskaniu środków zewnętrznych na działania związane z ochroną powietrza i klimatu; wzrost kosztów budowy instalacji OZE
Obszar interwencji: zagrożenia hałasem	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> brak zakładów przemysłowych przekraczających dopuszczalne normy hałasu; przebudowa i modernizacja dróg lokalnych 	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca ilość ścieżek/tras rowerowych na terenie gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> możliwość pozyskania dofinansowania na remont i przebudowę dróg lokalnych oraz budowę ścieżek rowerowych 	<ul style="list-style-type: none"> wzrastające natężenie ruchu drogowego, w tym tranzytowego na terenie gminy;

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczające środki finansowe gminy na działania związane z poprawą stanu środowiska akustycznego; występowanie dróg nieutwardzonych oraz o słabej jakości nawierzchni w sieci komunikacyjnej gminy
Obszar interwencji: pola elektromagnetyczne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> niewielka ilość stacji bazowych telefonii komórkowej na terenie gminy; brak przekroczeń wartości dopuszczalnych pól elektromagnetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> niska świadomość mieszkańców dotycząca szkodliwości promieniowania PEM; przebiegająca na terenie gminy linia elektroenergetyczna najwyższych napięć 400kV Narew- Ostrołęka
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych poziomów lub co najmniej na tych poziomach; promowanie sposobów korzystania z urządzeń mobilnych w sposób ograniczający nadmierne narażenie na promieniowanie elektromagnetyczne 	<ul style="list-style-type: none"> powstanie na terenie gminy nowych źródeł promieniowania elektromagnetycznego
Obszar interwencji: gospodarowanie wodami	

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> dobry stan wód podziemnych (stan ilościowy i jakościowy) 	<ul style="list-style-type: none"> zły stan wód JCWP rzecznych; dominujące w gminie użytkowanie rolnicze
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> prorowadzenie działalności rolniczej na terenie gminy zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej; realizacja działań mających przeciwdziałać skutkom suszy ujętych w Planie przeciwdziałania skutkom suszy; Realizacja zadań z „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” 	<ul style="list-style-type: none"> zanieczyszczenia wód ze źródeł rolniczych; niska świadomość społeczna o zagrożeniach wód; występujące w wyniku zmian klimatu susze czy gwałtowne deszcze powodujące popodtopienia i powodzie
Obszar interwencji: gospodarka wodno-ściekowa	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wysoki stopień zwodociągowania gminy 	<ul style="list-style-type: none"> brak sieci kanalizacji – duży udział terenów z zabudową rozproszoną, gdzie rozwój zbiorczej kanalizacji jest ekonomicznie nieuzasadniony;

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca liczba przydomowych oczyszczalni ścieków
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> skuteczniejsza kontrola nad gospodarowaniem nieczystościami ciekłymi na terenie gminy; dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców; możliwość pozyskania dofinansowania na inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej 	<ul style="list-style-type: none"> brak wystarczających środków finansowych na inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej; brak pełnego nadzoru nad funkcjonowaniem zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy
Obszar interwencji: Zasoby geologiczne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> Brak 	<ul style="list-style-type: none"> brak udokumentowanych złóż kopalin na terenie gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> rekultywacja terenów poeksploatacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> znaczne rozproszenie użytków kopalnych, co uniemożliwia ich skuteczne monitorowanie - możliwość nielegalnego składowania odpadów na tych terenach

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków finansowych na rekultywację terenów poeksploatacyjnych
Obszar interwencji: Gleby	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • duży udział gruntów rolnych w gminie; • występowanie gleb dobrych klas bonitacyjnych; • brak obszarów zdegradowanych wymagających pilnych działań naprawczych w zakresie ochrony środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie gleb o kwaśnym pH
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • przestrzeganie norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska; • realizacja nowych programów rolnośrodowiskowych; • rozwój rolnictwa ekologicznego w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • występujące w wyniku zmian klimatu susze; • nielegalne wysypiska śmieci
Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • objęcie wszystkich mieszkańców gminy systemem selektywnego odbioru odpadów; • kompostowanie odpadów biodegradowalnych przez mieszkańców; • realizacja programu usuwania wyrobów z azbestu 	<ul style="list-style-type: none"> • brak PSZOK na terenie gminy; • nieosiągnięcie wskaźników związanych z odzyskiem i recyklingiem odpadów – papieru, szkła i tworzyw sztucznych; • nielegalne wysypiska śmieci
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • ciągła edukacja ekologiczna w zakresie minimalizacji wytwarzania odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami; • możliwość pozyskania środków finansowych na działania związane z rozwojem gospodarki odpadami, w tym budowę PSZOK na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • niedobór środków finansowych na działania w zakresie gospodarowania odpadami • nielegalne składowanie odpadów – „dzikie wysypiska”
Obszar interwencji: zasoby przyrodnicze	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wysokie walory przyrodnicze obszarów chronionych 	<ul style="list-style-type: none"> • mały odsetek lasów państwowych na terenie gminy; • zmniejszający się wskaźnik lesistości gminy

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie udziału zalesień na terenie gminy; • możliwość uzyskania dofinansowania na działania z zakresu ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej 	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenie pożarowe lasów na skutek zmian klimatu; • wzrastająca ilość ekstremalnych zjawisk pogodowych wyrządzających szkody na terenach cennych przyrodniczo
Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • brak zakładów uciążliwych dla środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • przebiegające przez teren gminy drogi obciążone dużym ruchem tranzytowym
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • możliwość pozyskania środków finansowych na doposażenie służb odpowiadających za usuwanie skutków awarii 	<ul style="list-style-type: none"> • wypadki drogowe środków transportu przewożących substancje niebezpieczne

źródło: Opracowanie własne

6. REALIZACJA DOTYCHCZASOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Wyznaczone w POŚ priorytety, cele, oraz działania i zadania określone w Programie Ochrony Środowiska na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021 były realizowane przez Gminę Kobylin-Borzymy w ramach przydzielonych gminie kompetencji.

Do najważniejszych zadań wykonanych należą:

- dofinansowanie udzielane osobom fizycznym do budowy przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków,
- budowa oczyszczalni ścieków przy Szkole Podstawowej we Wnorach-Kużelach.
- inwestycje dotyczące sieci wodociągowej w gminie:
 - połączenie wodociągów Kobylin – Pszczółczyn – Stypułki
 - termomodernizacja budynku SUW Pszczółczyn poprzez docieplenie dachu i wymianę stolarki okiennej,
 - rozbiórka istniejącego budynku SUW Wnory, postawienie hydroforni kontenerowej wyposażonej w niezbędne urządzenia,
- dofinansowanie do wywozu odpadów z azbestu z posesji mieszkańców do miejsca ich stałego zeskładowania,
- likwidacja „dzikich składowisk odpadów”
- inwestycje w odnawialne źródła energii na terenie gminy – projekt grantowy dla mieszkańców, instalacja OZE na budynkach użyteczności publicznej
- remonty oraz przebudowa dróg gminnych,
- kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez edukację ekologiczną – różnego rodzaju działania i akcje ekologiczne:
 - akcje „Sprzątanie Świata”, edukacja ekologiczna dla uczniów szkół gminnych, przeprowadzenie akcji edukacji ekologicznej na temat segregacji odpadów i gospodarowania wytwarzanymi odpadami.
 - udział mieszkańców gminy w projekcie mającym na celu podniesienie wiedzy społeczności lokalnej obszaru LGD N.A.R.E.W. w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, w tym wykorzystania małej retencji w skali lokalnej.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Dzięki zrealizowanym inwestycjom z zakresu ochrony środowiska nastąpiła poprawa jakości poszczególnych komponentów środowiska – ograniczone zostało zjawisko „niskiej emisji”, nastąpił wzrost udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, zmniejszył się zrzut ścieków do wód powierzchniowych. Wszyscy mieszkańcy zostali objęci selektywną zbiórką odpadów dzięki czemu nastąpiło polepszenie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Obecnie opracowywany Program Ochrony Środowiska uwzględnia politykę przygotowaną i realizowaną we wcześniejszym POŚ. Pomimo, iż znaczna część zaplanowanych działań została zrealizowana, wciąż wiele celów pozostaje aktualnych w nowej perspektywie, dlatego też zostały one wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie.

7. CELE I KIERUNKI INTERWENCJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Cele i kierunki interwencji Programu Ochrony Środowiska zostały określone na podstawie analizy stanu środowiska oraz prognozowanych zmian, w oparciu o obowiązujące przepisy oraz nowe wymagania prawne, a także cele dokumentów strategicznych wyższego szczebla, oraz planów i programów krajowych, wojewódzkich i powiatowych.

Zaproponowane w *Programie* cele i działania powinny przede wszystkim przyczynić się do utrzymania i zachowania środowiska naturalnego w jak najlepszym stanie. Ponadto powinny one przyczynić się do poprawy jego poszczególnych komponentów. Nadrzędnym celem niniejszego Programu jest **Zrównoważony rozwój Gminy Kobylin Borzymy ze szczególnym uwzględnieniem działań zmierzających do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz warunków życia mieszkańców.**

Powyższy cel główny realizowany będzie poprzez cele i kierunki interwencji, stanowiące zestaw pożądanых (wskazywanych) działań do realizacji, mających w efekcie poprawić stan jakości środowiska, zachować oraz ochronić wartościowe komponenty środowiska.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Tabela 21 Cele i kierunki interwencji

Obszar interwencji	Cele	Kierunek interwencji
1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	Poprawa jakości powietrza	Poprawa efektywności energetycznej obiektów na terenie gminy
		Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE)
		Ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu
		Spełnienie kryteriów jakości powietrza na terenie gminy
		Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza
2. Zagrożenia hałasem	Poprawa klimatu akustycznego poprzez zachowanie obowiązujących poziomów hałasu	Minimalizacja narażenia na hałas
3. Pola elektromagnetyczne	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
4. Gospodarowanie wodami	Ochrona zasobów wód	Osiągnięcie co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych oraz utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych
	Zwiększanie retencji wód	Realizacja Planu przeciwdziałania skutkom suszy
5. Gospodarka wodno-ściekowa	Poprawa jakości wód	Budowa i poprawa infrastruktury gospodarki ściekowej
		Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystanie
6. Zasoby geologiczne	Ograniczenie presji terenów poeksploatacyjnych wywieranych na środowisko	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

7. Gleby	Utrzymanie dobrej jakości gleb i ochrona ich przed degradacją	Ochrona gleb i zapewnienie ich właściwego sposobu użytkowania
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalne gospodarowanie odpadami	Rozbudowa infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych
		Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami
	Gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest	Ograniczenie nielegalnego składowania odpadów
9. Zasoby przyrodnicze	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ochrona funkcji ekosystemów	Realizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest
		Poszerzenie wiedzy mieszkańców na temat obszarów chronionych
		Zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych
10. Zagrożenia poważnymi awariami	Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia	Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska
		Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych
		Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii

8. PROGRAM ZADANIOWY – PRZEDSIĘWZIĘCIA PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI

Zadania przewidziane do realizacji związane z ochroną i poprawą jakości środowiska wraz z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, będą finansowane zarówno ze środków własnych interesariuszy np. mieszkańców czy przedsiębiorstw, jak też ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu i gminy, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym.

Wdrażanie Programu ochrony środowiska podlega regularnej ocenie w zakresie:

- aktualności zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz adekwatności podjętych działań;
- stopnia realizacji Programu w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów;
- rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- przyczyn ewentualnych rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- niezbędnych modyfikacji POŚ.
- efektywności wykonania zadań.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Tabela 22 Cele, kierunki interwencji oraz działania przewidziane do realizacji.

Ochrona klimatu i jakości powietrza							
Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Poprawa jakości powietrza	Poprawa efektywności energetycznej obiektów na terenie gminy	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z modernizacją źródeł ciepła	2022-2030	2 000 000	Fundusze unijne środki własne	UG	Brak środków finansowych na realizację zadań
		Termomodernizacja budynków na terenie gminy wraz z modernizacją źródeł ciepła	do 2030	b.d.	Fundusze unijne środki własne	właściciele nieruchomości, przedsiębiorcy	Brak środków finansowych na realizację zadań
		Wymiana źródeł ciepła z węglowych na niskoemisyjne	do 2030	b.d.	Fundusze unijne środki własne	właściciele nieruchomości, przedsiębiorcy	Brak środków finansowych na realizację zadań
	Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE)	Montaż instalacji fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych, pomp ciepła	do 2030	b.d.	Fundusze krajowe Fundusze unijne środki własne	właściciele nieruchomości, przedsiębiorcy	Brak środków finansowych na realizację zadań

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

		Instalacja pompy ciepła dla budynku Gminnego Centrum Kultury w Kobylinie-Borzymach	2022	300 000,00	Środki własne 25% Środki zewnętrzne 75 % Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	UG	Brak środków finansowych na realizację zadania
	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z transportu	Rozbudowa infrastruktury drogowej, modernizacja istniejącej infrastruktury	do 2030	b.d.	Fundusze unijne środki własne	UG, zarządcy dróg	Brak środków finansowych na realizację zadań
Spełnienie kryteriów jakości powietrza na terenie gminy		Monitoring powietrza	Zadanie ciągłe	-	-	WIOŚ	
		Wdrażanie działań wynikających z POP (Programu ochrony powietrza)	W przypadku przekroczenia stref klasy C	b.d.	Fundusze unijne środki własne	UG	
	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony powietrza	Akcje edukacyjne mające na celu uświadamianie społeczeństwa w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, korzyściach płynących z termomodernizacji, promocja nowoczesnych, niskoemisyjnych źródeł ciepła	Zadanie ciągłe	b.d.	Fundusze unijne środki własne	UG, szkoły, organizacje pozarządowe	

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

		oraz źródeł energii odnawialnej.					
Zagrożenia hałasem							
Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Poprawa klimatu akustycznego poprzez zachowanie obowiązujących poziomów hałasu	Minimalizacja narażenia na hałas	Wykonywanie prac w zakresie poprawy stanu technicznego sieci dróg w gminie	Zadanie ciągłe	b.d.	Fundusze unijne środki własne	UG, zarządzający drogami	
		Monitoring hałasu	Zadanie ciągłe	b.d.	-	WIOŚ	
		Wprowadzenie do treści dokumentów planistycznych (studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, mpzp) zapisów uwzględniających potrzebę minimalizacji narażenia mieszkańców na hałas.	Zadanie ciągłe w miarę potrzeb	-	-	UG	

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

		Edukacja ekologiczna w zakresie klimatu akustycznego.	Zadanie ciągle	-	-	UG, szkoły	
<i>Pola elektromagnetyczne</i>							
Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	Prowadzenie monitoringu pól elektromagnetycznych	Zadanie ciągle	-	-	WIOŚ	
		Edukacja społeczeństwa o szkodliwości promieniowania PEM, promowanie sposobów korzystania z urządzeń mobilnych w sposób ograniczający nadmierne narażenie na promieniowanie PEM, szczególnie wśród dzieci i młodzieży	Zadanie ciągle	b.d.	-	GIS	
<i>Gospodarowanie wodami</i>							

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona zasobów wód	Osiągnięcie co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych oraz utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych	Monitoring jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Zadanie ciągłe	b.d.	-	GIOS/PIG-PIB	
		Prowadzenie działalności rolniczej na terenie gminy zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej	Zadanie ciągłe	b.d.		Prowadzący działalność rolniczą	
		Czyszczenie zbiorników małej retencji na terenie gminy Kobylin-Borzymy	2030	1 000 000,00	Fundusze unijne środki własne	UG	
		Realizacja zadań z „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”	Zadanie ciągłe	-	-	Prowadzący działalność rolniczą	
	Zwiększanie retencji wód	Realizacja Planu przeciwdziałania skutkom suszy	Zadanie ciągłe	b.d.	-	UG, prowadzący działalność rolniczą	

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

gospodarka wodno-ściekowa							
Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Poprawa jakości wód	Budowa i poprawa infrastruktury gospodarki ściekowej	Dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców Gminy Kobylin-Borzomy	2022- 2030	100 000,00	Środki własne gminy 40 % Mieszkańcy gminy 60 %	UG, mieszkańcy gminy	Brak środków finansowych na realizację zadania
		Remont oczyszczalni ścieków w Kurowie	2022	100 000,00	Środki własne 20 % Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 80 %	UG	
		Budowa oczyszczalni ścieków przy Gminnym Centrum Kultury w Kobylinie-Borzymach	2022	70 000,00	środki własne	UG	
		Kontrola częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz komunalnych osadów ściekowych w przydomowych oczyszczalniach ścieków	Zadanie ciągle	-	-	UG	

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

	Zapewnienie dobrej jakości wód użytkowych i racjonalne ich wykorzystanie	Rozbudowa i modernizacja systemów zbiorowego zaopatrywania w wodę na terenie gminy.	Zadanie ciągłe	b.d.	Fundusze unijne Środki własne	UG	
		Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie racjonalnego korzystania z wód	Zadanie ciągłe	b.d.	Fundusze unijne środki własne	UG	
zasoby geologiczne							
Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ograniczenie presji terenów poeksploatacyjnych wywieranych na środowisko	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	Zagospodarowywanie i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.	2022-2030	b.d.	Fundusze unijne środki własne	UG, właściciele gruntów	Brak środków finansowych na realizację zadania
gleby							

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Utrzymanie dobrej jakości gleb i ochrona ich przed degradacją	Ochrona gleb i zapewnienie ich właściwego sposobu użytkowania	Ochrona gleb przed zakwaszeniem oraz działania zmierzające do odkwaszenia gleb	Zadanie ciągłe	b.d.	WFOŚ i GW	właściciele i dzierżawcy gruntów rolnych	
		Monitoring jakości gleb	Zadanie ciągłe	b.d.	-	GIOŚ	
		Edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony gleb i powierzchni ziemi	Zadanie ciągłe	b.d.	-	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów							
Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Racjonalne gospodarowanie odpadami i zmniejszenie wytwarzania odpadów	Rozbudowa infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów (PSZOK) na terenie Gminy Kobylin-Borzomy	2023	900 000,00	Fundusze unijne środki własne	UG	Brak środków finansowych na realizację zadania
	Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami	Prowadzenie działań podnoszących wiedzę z zakresu właściwej gospodarki odpadami (np. szkolenia, zajęcia w szkołach, konkursy, kampanie edukacyjno-informacyjne).	Zadanie ciągłe	-	-	UG	
	Ograniczenie nielegalnego składowania odpadów	Działania informacyjne i prewencyjne w celu wyeliminowania powstawania „dzikich” wysypisk	Zadania ciągłe	b.d.	Środki własne	UG	
		Likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów w przypadku stwierdzenia występowania	2022-2030	300 000,00	Fundusze unijne, środki własne	UG	
Gospodarowanie odpadami zawierającymi azbest	Realizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Kobylin-Borzomy na lata 2007-2032	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kobylin-Borzomy	do 2030	200 000,00	WFOŚ, środki własne	UG	Brak środków finansowych na realizację zadania

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Zasoby przyrodnicze							
Cele	Kierunek interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ochrona funkcji ekosystemów	Poszerzenie wiedzy mieszkańców na temat obszarów chronionych	Budowa ścieżek edukacyjnych	do 2030	1 000 000,00	Fundusze unijne, środki własne	UG	Brak środków finansowych na realizację zadania
		Edukacja ekologiczna mieszkańców dotycząca ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej	Zadanie ciągłe	b.d.	Fundusze unijne, środki własne	UG, organizacje ekologiczne, NPN	
	Zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych	Monitoring stanu gatunków i siedlisk na obszarach Natura 2000 i pozostałych obszarach cennych przyrodniczo na terenie gminy	Zadanie ciągłe	b.d.	Fundusze unijne, środki własne	RDOŚ, RDLP, organizacje pozarządowe, Narwiański Park Narodowy	
		Instalacja budek lęgowych dla ptaków na terenie Gminy Kobylin-Borzymy	do 2030	30 000,00	Fundusze unijne, środki własne	UG	
	Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska	Realizacja planów urządzenia lasów na terenie gminy	Zadanie ciągłe	b.d.	Fundusze unijne, środki własne	Lasy Państwowe, właściciele lasów,	

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

						zarządzający lasami	
		Monitorowanie stanu lasów	Zadanie ciągłe	b.d.	-	Lasy Państwowe, właściciele lasów, zarządzający lasami	
		Realizacja Planu przeciwdziałania skutkom suszy, monitorowanie oraz ograniczanie innych zagrożeń występujących w lasach	Zadanie ciągłe	b.d.	-	Lasy Państwowe, właściciele lasów, zarządzający lasami	
Zagrożenia poważnymi awariom							
Cele	Kierunki interwencji	Działania	Horyzont czasowy	Szacunkowe koszty realizacji	Finansowanie	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
Minimalizacja skutków wystąpienia poważnych awarii oraz ograniczenie ryzyka ich wystąpienia	Zapewnienie bezpiecznego transportu substancji niebezpiecznych	Wzrost kontroli w transporcie materiałów niebezpiecznych.	Zadanie ciągłe	-	-	służby interwencyjne, inspektorzy transportu drogowego oraz WIOŚ.	

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Wyposażenie służb interwencyjnych w profesjonalny sprzęt umożliwiający prowadzenie działań ratowniczych dla wszystkich możliwych scenariuszy awarii i katastrof	Zadanie ciągle	b.d.	Fundusze unijne, środki własne	Służby interwencyjne, OSP	
		Edukacja w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców gminy	Zadanie ciągle	-	-	UG	

źródło: Opracowanie własne

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

WYKAZ PLANOWANYCH ZADAŃ WŁASNYCH GMINY, WRAZ Z PLANOWANYM TERMINEM REALIZACJI I SZACOWANYMI KOSZTAMI PRZEDSTAWIA PONIŻSZA TABELA.

Tabela 23 Wykaz planowanych zadań własnych wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym.

Lp.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Jednostka terytorialna	Zakładany termin realizacji	Szacowany koszty (w zł)	Źródła finansowania
1.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z modernizacją źródeł ciepła	UG	do 2030	2 000 000,00	Fundusze unijne, środki własne
2.	Instalacja pompy ciepła dla budynku Gminnego Centrum Kultury w Kobylinie-Borzymach	UG	Do 2030	300 000,00	Fundusze unijne, środki własne
3.	Czyszczenie zbiorników małej retencji na terenie Gminy Kobylin-Borzymy	UG	do 2030	1 000 000,00	Fundusze unijne, środki własne
4.	Dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców Gminy Kobylin-Borzymy	UG	Do 2030	100 000,00	Fundusze unijne, środki własne
5.	Budowa oczyszczalni ścieków przy Gminnym Centrum Kultury w Kobylinie-Borzymach	UG	2022	70 000,00	Środki własne

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Lp.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Jednostka terytorialna	Zakładany termin realizacji	Szacowany koszty (w zł)	Źródła finansowania
6.	Remont oczyszczalni ścieków w Kurowie	UG	2022	100 000,00	Środki własne 20 % Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 80 %
7.	Likwidacja „dzikich wysypisk” odpadów w przypadku stwierdzenia występowania	UG	do 2030	300 000,00	Fundusze unijne, środki własne
8.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów (PSZOK) na terenie Gminy Kobylin-Borzymy	UG	2023	900 000,00	Fundusze unijne, środki własne
9.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kobylin-Borzymy	UG	do 2030	200 000,00	WFOŚiGW, środki własne
10.	Budowa ścieżki edukacyjnej w Kurowie przy Narwiańskim Parku Narodowym	UG	do 2030	1 000 000,00	Fundusze unijne, środki własne

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzomy

Lp.	Opis planowanego przedsięwzięcia	Jednostka terytorialna	Zakładany termin realizacji	Szacowany koszty (w zł)	Źródła finansowania
11.	Instalacja budek lęgowych dla ptaków na terenie Gminy Kobylin-Borzomy	UG	do 2030	30 000,00	Fundusze unijne, środki własne

źródło: *Urząd Gminy Kobylin-Borzomy*

Łączny koszt planowanych inwestycji własnych na realizację zadań z Programu Ochrony Środowiska na lata 2022-2030 szacowany jest na 6 000 000 zł .

Zrealizowanie powyższych inwestycji uzależnione jest w dużej mierze od uzyskanego dofinansowania ze środków zewnętrznych.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

9. ZARZĄDZANIE I MONITORING ŚRODOWISKA

Ocena realizacji niniejszego Programu, będzie dokonywana, zgodnie z art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska, co 2 lata w ramach raportów z wykonania POŚ. Zgodnie z ww. przepisami z wykonania programu ochrony środowiska sporządza się co 2 lata raporty, które przedstawiane są Radzie Gminy.

Do raportowania POŚ dane o stanie środowiska Gminy Kobylin-Borzmy będą pozyskiwane z: WIOŚ GUS, Urzędu Gminy oraz pozostałych instytucji wykonujących pomiary i badania poszczególnych komponentów środowiska na obszarze gminy lub gromadzących ww. dane pochodzące ze sprawozdawczości.

Tabela 24 Ocena stopnia realizacji celów i kierunków działań.

Wskaźnik monitorowania	Jednostka miary	Źródło informacji	Wartość bazowa (2020/2021) *	Wartość docelowa
Ochrona klimatu i jakości powietrza				
Liczba stref z przekroczeniami na terenie strefy podlaskiej	szt.	WIOŚ	3	0
Ilość zainstalowanych pomp ciepła w budynkach gminnych.	szt.	Dane JST	0	>1
Ilość budynków gminnych poddanych termomodernizacji wraz z modernizacją źródeł ciepła	szt.	Dane JST	0	>1
Zagrożenia hałasem				
Liczba osób narażonych na ponadwymiarowy hałas	os.	WIOŚ	0	0

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku
dla Gminy Kobylin- Borzymy

<i>Pola elektromagnetyczne</i>				
Liczba punktów z przekroczeniem dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	szt.	WIOŚ	0	0
<i>Gospodarowanie wodami</i>				
JCWP Ślina od Rokietnicy stan wód	stan wód	WIOŚ	zły stan wód	co najmniej dobry
JCWPD nr 52	stan wód	WIOŚ	dobry stan	co najmniej dobry
Ilość wyczyszczonych zbiorników małej retencji.	szt.	Dane JST	0	1
<i>Gospodarka wodno-ściekowa</i>				
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	m ³ /miesz./rok	GUS	61,8	< 61,8
Długość sieci wodociągowej	km	GUS	86,5	>86,5
Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	GUS	28	>28
Ilość wyremontowanych oczyszczalni ścieków	sz.	GUS	0	1
<i>Zasoby geologiczne</i>				
Liczba złóż kopalin na terenie gminy	szt.	PIG-PIB	0	0
<i>Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów</i>				

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

Odpady zebrane w sposób selektywny	%	GUS	33,2	>33,2
Ilość PSZOK w gminie	szt.	Dane JST	0	1
Ilość azbestu znajdującego się na terenie gminy	Mg	Dane JST	6 059	<6 059
Zasoby przyrodnicze				
Poziom lesistości	%	GUS	17,9	>17,9
Obszary prawnie chronione/ parki narodowe	ha	GUS	322	322
Odnowienia i zalesienia	ha	GUS	21,39	>21,39
Ilość nowych zainstalowanych budek lęgowych dla ptaków na terenie gminy.	szt.	Dane JST	0	>1
Ilość wybudowanych ścieżek edukacyjnych w Kurowie przy NPN.	szt.	Dane JST	0	1
Zagrożenia poważnymi awariami.				
Ilość poważnych awarii na terenie gminy	szt.	WIOŚ	0	0

*Jeżeli brak jest danych za 2021 rok wartość bazowa jest uwzględniana za 2020 rok
źródło: Opracowane własne na podstawie danych JST, WIOŚ, GUS.

Wdrażanie Programu ochrony środowiska podlega regularnej ocenie w zakresie:

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

- aktualności zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz adekwatności podjętych działań;
- stopnia realizacji Programu w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów;
- rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- przyczyn ewentualnych rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- niezbędnych modyfikacji POŚ.
- efektywności wykonania zadań.

10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Podstawą prawną opracowania „Programu ochrony środowiska dla Gminy Kobylin- Borzymy na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku” jest art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2021.1973). Głównym celem sporządzenia i uchwalenia niniejszego dokumentu jest realizacja przez gminę polityki ochrony środowiska, która jest tożsama z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowymi czy gminnym.

Nadrzędnym celem niniejszego Programu jest: **Zrównoważony rozwój Gminy Kobylin Borzymy ze szczególnym uwzględnieniem działań zmierzających do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz warunków życia mieszkańców.**

Powyższy cel nadrzędny realizowany będzie poprzez wyznaczone cele szczegółowe, kierunki interwencji oraz zadania, które mają w efekcie poprawić lub zachować pożądaną stan jakości środowiska w gminie.

Program zawiera ocenę stanu środowiska gminy z podziałem na następujące komponenty środowiska: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami. Uwzględniono również analizę zagadnień dotyczących edukacji ekologicznej, nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, adaptację do zmian klimatu oraz monitoring środowiska.

W dokumencie określono cele oraz kierunki interwencji z przewidzianymi zadaniami własnymi gminy wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym realizacji zadań. Do oceny stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów realizacji Programu wyznaczono wskaźniki, dla każdego wskaźnika określono wartość bazową oraz wartość docelową do osiągnięcia w roku 2030 r.

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

11. ŹRÓDŁA

1. Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Ministerstwo Środowiska, 2015 r.) oraz Załącznik do wytycznych z 2020 r.
2. Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim. Raport wojewódzki za rok 2021,
3. Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o wynikach badań pól elektromagnetycznych na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku,
4. Ocena wyników badań hałasu komunikacyjnego wykonanych na terenie województwa podlaskiego w 2020 roku,
5. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kobylin Borzymy,
6. Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej,
7. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2020-2027,
8. Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022,
9. Polityka Ekologiczna Państwa 2030,
10. Krajowy plan gospodarki odpadami 2022,
11. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
12. Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 roku,
13. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
14. Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 roku,
15. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 roku,
16. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku,
17. Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa podlaskiego w roku 2020, GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Białymstoku, grudzień 2021
18. Plan przeciwdziałania skutkom suszy, Dziennik Ustaw, poz. 1615
19. Raport o Stanie Lasów w Polsce 2020, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
20. Wapnowanie gleb w Polsce, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy, Puławy 2006
21. <https://www.gov.pl/web/klimat>,
22. <https://natura2000.gdos.gov.pl/>,

Program ochrony środowiska na lata 2022-2026 z perspektywą do 2030 roku dla Gminy Kobylin- Borzymy

23. www.pgi.gov.pl,
24. www.stat.gov.pl,
25. <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>,
26. <https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok>,
27. <http://www.wios.bialystok.pl/>,
28. www.kzgw.gov.pl.